

Hatbrott 2010

Teknisk rapport

*Statistik över polisanmälningar med
identifierade hatbrottsmotiv*

Hatbrott 2010

Statistik över polisanmälningar med identifierade
hatbrottsmotiv

Teknisk rapport 2011:9

Brå – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott

Brottsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott.

Denna rapport kan laddas ned från Brå:s webbplats, www.bra.se

Produktion:

Brottsförebyggande rådet, Information och förlag,

Box 1386, 111 93 Stockholm. Telefon 08-401 87 00, fax 08-411 90 75,

e-post info@bra.se

Brå på Internet www.bra.se

Författare: Klara Klingspor och Anna Frenzel

Omslag: Ylva Hellström

© Brottsförebyggande rådet 2011

ISSN 1100-6676

URN: NBN:SE:BRA-435

Innehåll

Figur- och tabellförteckning	4
Tabeller	4
Figurer.....	4
Förord	5
Inledning	6
Hatbrottsstatistiken i korthet.....	6
Bakgrund	8
Metod	12
Bedömningskriterier och definitioner.....	12
Insamling och bearbetning.....	19
Resultatredovisning	22
Tillförlitlighet	30
Jämförbarhet	32
Hatbrottsmarkerade anmälningar i RAR 2010	36
Referenser	41
Bilagor	43
Bilaga 1. Sökordslista	43
Bilaga 2. Urval av brottskoder	45
Bilaga 3. Enkät om polismyndigheternas arbete mot hatbrott år 2010	46
Bilaga 4. Metod.....	50
Bilaga 5. Kvalitetsdeklaration hatbrottsstatistiken	53

Figur- och tabellförteckning

Tabeller

Tabell 1. Översikt över kriterier för utsatthet för hatbrott uppdelat på motiv utifrån utsatt person och gärningsperson	19
---	----

Figurer

Figur 1. Förenklad beskrivning av flödet i rättskedjan	11
Figur 2. Andel anmälningar markerade i RAR som misstänkta hatbrott år 2010, uppdelat på bedömning efter genomläsning av fritext.....	38

Förord

En pojke kallas ”neger” av sin skolkamrat och en kvinna utsätts för ett hatbrott genom att en för henne okänd person kallar henne ”äckliga flata” på bussen. Det här är exempel på händelser från hatbrottsstatistiken under 2010.

Hatbrottsstatistiken kan användas till att studera bland annat omfattning och utveckling av anmälda hatbrott i Sverige, vilket i sin tur kan vara till hjälp i beslut om åtgärder för att förebygga och bekämpa denna brottslighet.

I bilagan till årets tekniska rapport bifogas en kvalitetsdeklaration utifrån samma mall som åtföljer all officiell statistik. Deklarationen har utformats utifrån SCB:s dokument ”Meddelande i samordningsfrågor” (MIS 2001:1) som beskriver kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik.

Rapportens författare är Klara Klingspor och Anna Frenzel, båda statistiker/utredare på Brå. I arbetet har även Martin Geisler, Rima Melle och Jonas Norin Östin deltagit. Ett stort tack till kontaktpersoner och utredare vid samtliga polismyndigheter i länen som har varit till hjälp i arbetet.

Stockholm i juni 2011

Jan Andersson
Generaldirektör

Erik Grevholm
Enhetschef

Inledning

I regleringsbrevet för 2006 fick Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag av regeringen att överta statistikföringen av hatbrott från Säkerhetspolisen. Denna rapport innehåller den tekniska beskrivningen av 2010 års statistik. För hatbrottsstatistikens resultat hänvisas till huvudrapporten (Brå, 2011:8).

Ett av de främsta syftena med hatbrottsstatistiken är att ge information om nivå, utveckling och struktur på de polisanmälningar med olika hatbrottsmotiv som identifieras under ett år. Andra viktiga syften är att bidra med kunskap till den forskning som bedrivs på området och att bistå rättsväsendet med underlag för uppföljning av de åtgärder som vidtas enligt den nationella handlingsplanen.¹ Hatbrottsstatistiken är ytterligare ett underlag som tillsammans med andra studier och forskning kan ge en bättre bild av hur situationen avseende hatbrott ser ut i Sverige. Undersökningen har huvudsakligen utförts genom en manuell kodning av ett urval av polisanmälningar under kalenderåret 2010.

Hatbrottsstatistiken i korthet

Motiv: Etnisk bakgrund, hudfärg eller nationalitet, religiös tro, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck.

Hatbrott fångas upp genom tre datainsamlingsmetoder:

Metod ett: sökning med hjälp av sökord för ett urval av brottstyper (våldsbrott, olaga hot, ofredande, ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse/klotter, olaga diskriminering och övriga brott).

Urvalsstorlek: cirka 376 120 anmälningar.

Antal sökord: 374 ord.²

Urvalsstorlek efter genomsökning med sökord: cirka 33 000 anmälningar.

Metod två: totalundersökning av brottstyperna hets mot folkgrupp och olaga diskriminering.

Urvalsstorlek: cirka 720 anmälningar avseende hets mot folkgrupp och cirka 230 anmälningar avseende olaga diskriminering.³

---

¹ Justitiedepartementet (2006).

² Sedan föregående år har 6 ord lagts till.

³ Urvalsstorleken för dessa brottstyper innefattar dessutom de anmälningar som redan identifierats via sökordslistan i metod ett.

Metod tre: samtliga av polisen RAR-markerade misstänkta hatbrott utifrån samtliga brottstyper.

Urvalsstorlek hos polisen: cirka 7 060 RAR-markerade anmälningar hos polismyndigheterna.

Urvalsstorlek hos Brå: cirka 5 140 anmälningar identifierade som hatbrott hos Brå.

Urvalsstorlek efter matchning:⁴ cirka 4 500 anmälningar.

Periodicitet: kalenderår.

Redovisningsenheter:⁵ inkommen anmälan, uppklarad anmälan, personer utsatta för hatbrott (uppgifter från NTU), målsägande och misstänkta personer.

Redovisningsvariabler: Huvudbrott, motiv, om brottet är motiverat av vit makt-ideologi eller har koppling till organisation, tillvägagångssätt, plats, relation mellan gärningsperson och utsatt, de utsattas och misstänkta kön och ålder samt regional indelning.

---

⁴ Preliminär hatbrottsstatistik matchades mot data från polismyndigheterna för att se var bedömningen varit lika och var bedömningen varit olika. De anmälningar där enbart polismyndigheterna bedömt att anmälningen var ett misstänkt hatbrott har granskats. För en utförligare redovisning av tillvägagångssätt, se avsnittet *Hatbrottsmarkerade anmälningar i RAR 2010*.

⁵ För en utförligare beskrivning av redovisningsenheterna, se avsnittet *Resultatredovisning*.

Bakgrund

Hatbrott med främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska motiv har kartlagts sedan början av 1990-talet.⁶ Även statistik över andra brott med koppling till den högerextrema vit makt-miljön har publicerats. Efter det att Brå tog över sammanställningen av hatbrottsstatistiken från Säpo 2006 har större fokus lagts på att ge en mer detaljerad information om hatbrott.⁷

Vissa motiv inom hatbrottsstatistiken är kopplade till begreppet ”anti” (till exempel antisemitism) medan andra motiv är kopplade till begreppet ”fobi” (till exempel islamofobi). De begrepp som Brå använder är antingen vedertagna begrepp, eller har tagits fram i samråd med berörda intresseorganisationer. Brå lägger ingen inbördes värdering i begreppen.

Vad är ett hatbrott?

Hatbrott är inget nytt fenomen, men ett relativt nytt begrepp.⁸ Inom den samlade forskningen påpekas att det saknas en vedertagen definition av hatbrott, och variationen mellan olika länder är stor.⁹ En definition av hatbrott kan till exempel innefatta brott som riktas mot människor på grund av deras etnicitet, funktionsnedsättning, hemlöshet, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, deras religiösa tillhörighet, politiska tillhörighet, sexuella läggning, ålder eller liknande.¹⁰ Vissa länder för ingen statistik över hatbrott, medan andra länder redovisar statistik över ett eller flera hatbrottsmotiv.¹¹ I Sverige redovisas hatbrott med främlingsfientliga/rasistiska, antireligiösa (islamofobiska, antisemitiska samt övriga antireligiösa), homofobiska, bifobiska, heterofobiska och transfobiska motiv. Även om oenighet råder om vad som bör inkluderas i termen hatbrott, råder det internationell enighet om att händelsen är ett resultat av bristande respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde. Ett

---

⁶ Säkerhetspolisen (2001, s. 1).

⁷ Brå för ingen redovisning över autonoma rörelser eller brott i vit makt-miljön som inte är hatbrott. För en utförligare förklaring se Brå (2007, s. 36–37).

⁸ Hall (2005, s. 4). Se vidare i Tiby (1999).

⁹ Petrosino (2003, s. 10).

¹⁰ Gerstenfeld (2003, s. 2).

¹¹ För mer information, se exempelvis ODIHR (2010).

enda hattbrott kan kränka dubbelt genom att skapa otrygghet och rädsla hos en person, men också i den grupp som personen tillhör.¹² För individen kan brottet innebära ett angrepp mot hennes eller hans identitet och värdighet.¹³

Definitionen av hattbrott förändrades 2008

Brå har i uppdrag att löpande utveckla hatbrottsstatistiken. Vad som är ett typiskt hattbrott påverkas av hur hattbrott som begrepp definieras och konstrueras. År 2008 förändrade Brå definitionen av vem som kan utsättas för och vara gärningsperson vid ett hattbrott. Definitionen utgår enbart från motivet till brottet, som hudfärg, nationalitet och etnisk bakgrund, religiös tro, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck, oavsett vilka grupper som kan utsättas för brotten. Likaså kan personer utsättas som representerar gruppen eller frågor som berör hattbrott, exempelvis journalister eller politiker. Det överensstämmer med hur lagstiftningen på området, straffskärpningsregeln¹⁴ i brottsbalken är utformad. Straffskärpningsregeln aktualiseras oftast vid brott som riktas mot minoritetsgrupper, men den kan lika väl tillämpas om personer angrips av exempelvis det skälet att de är av svensk härkomst. Den tidigare definitionen kritiserades för att vara exkluderande och omodern. Till exempel innefattade statistiken över de främlingsfientliga brotten enbart brott där en person av svensk härkomst kränkte en person av utländsk härkomst.

Att anmäla ett hattbrott eller inte

Varje dag begås hattbrott som aldrig kommer till rättsväsendets kännedom. Benägenheten att anmäla ett hattbrott kan påverkas av ett flertal faktorer, exempelvis

- att den utsatte inte själv *definierar en händelse som ett hattbrott eller som brottslig*
- att den utsatte känner *skam* och inte vill erkänna utsatthet
- *rädsla för eventuella repressalier* från gärningspersoner
- *rädsla för sekundär viktimisering* (efter själva brottstillfället) inom rättsväsendet genom att exempelvis inte bli tagen på allvar eller bli trodd¹⁵
- en känsla av att även om man anmäler ett brott *leder det inte till något* resultat.

För homofobiska och bifobiska hattbrott kan det vidare handla om att den utsatte inte är öppen med sin sexuella läggning och inte berättat om det för någon i sin omgivning. Vid främlingsfientliga/rasistiska hattbrott kan det finnas rädsla för att bli identifierad som en papperslös flykting och bli förpassad ur landet.¹⁶ Dessutom kan ett problem vara att det inom rättsväsendet inte finns tillräckligt med kunskap och resurser för att hantera

¹² Gerstenfeld (2003, s. 18).

¹³ Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO (2008, s. 9).

¹⁴ Straffskärpningsregeln BrB 29 kap. 2 § 7 p.

¹⁵ Berk, Boyd och Hamner (2003, s. 55) och Tiby (1999, s. 19).

¹⁶ Gerstenfeld (2003, s. 54).

språkskillnader.¹⁷ Brå publicerade 2008 en rapport om diskriminering i rättsprocessen och missgynnande av personer med utländsk bakgrund.¹⁸ Resultaten visar att det inom rättsväsendets samtliga led finns generaliserande föreställningar om minoritetsgrupper. Det leder till att personer med utländsk bakgrund¹⁹ inte alltid får samma behandling som personer med svensk bakgrund i en liknande situation. Aktörer från rättsväsendet som deltog i Brå:s enkät- och intervjustudie gav exempel på att vissa minoritetsgrupper kan missgynnas mer än andra. Särskilt utsatta för stereotypa föreställningar inom rättsväsendet är romer, östeuropéer samt muslimska och svarta män. En person som väljer att inte anmäla kan således ha blivit illa bemött av rättsväsendets aktörer vid tidigare tillfällen, antingen i Sverige eller i sitt tidigare hemland.²⁰ Dessa faktorer kan givetvis påverka hur stor andel av den faktiska hatbrottsligheten som anmäls till rättsväsendet.

Hatincidenter – hatbrott

Forskningen skiljer mellan hatincidenter och hatbrott.²¹ Incidenter är händelser som rapporteras till polis, men som i ett senare led av rättskedjan läggs ner, exempelvis då brott inte kan styrkas. Hatbrott är konstaterade brottsliga händelser som begås mot personer på grund av att de tillhör en viss grupp.²² Hatbrottsstatistiken redogör endast för de incidenter eller brott som *anmäls* till polis och åklagare. Eftersom statistiken över hatbrott bygger på anmälningar ingår båda kategorierna, men kan ej särskiljas. Genomgående i rapporten används begreppet hatbrott (även om incidenter ingår).

Inget lagrum som reglerar hatbrott

Hatbrott är ett konstruerat begrepp. I brottsbalken finns, förutom hets mot folkgrupp, olaga diskriminering²³ och straffskärpningsregeln, inga specifika lagrum som reglerar den typen av brott som sammanfattas som hatbrott.²⁴ Även om ett hatbrott anmäls till polisen ska ärendet bedömas i flera led innan det anmälda brottet kan leda till att en person lagförs.²⁵ En förutsättning är att polisen upptäcker eller på annan grund registrerar att

---

¹⁷ Brå (2008, s. 74–81).

¹⁸ Brå (2008).

¹⁹ Ibid., s. 7. Även personer med annan minoritetsbakgrund inkluderas som inhemska etniska minoriteter (till exempel romer) eller religiösa minoriteter (till exempel muslimer).

²⁰ I en rapport från Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO, (2007, s. 46) där 33 ungdomar och unga vuxna med afrikansk bakgrund intervjuas om bland annat anmälning av rasism och diskriminering, påpekas att det finns ett flertal upplevelser av att det är meningslöst att anmäla brott till polisen. Främst för att förtroende saknas för polisen och för att man är rädd för att inte bli trodd.

²¹ Hall (2005, s. 11–13).

²² Gerstenfeld (2003, s. 66) och Tiby (1999, s. 2).

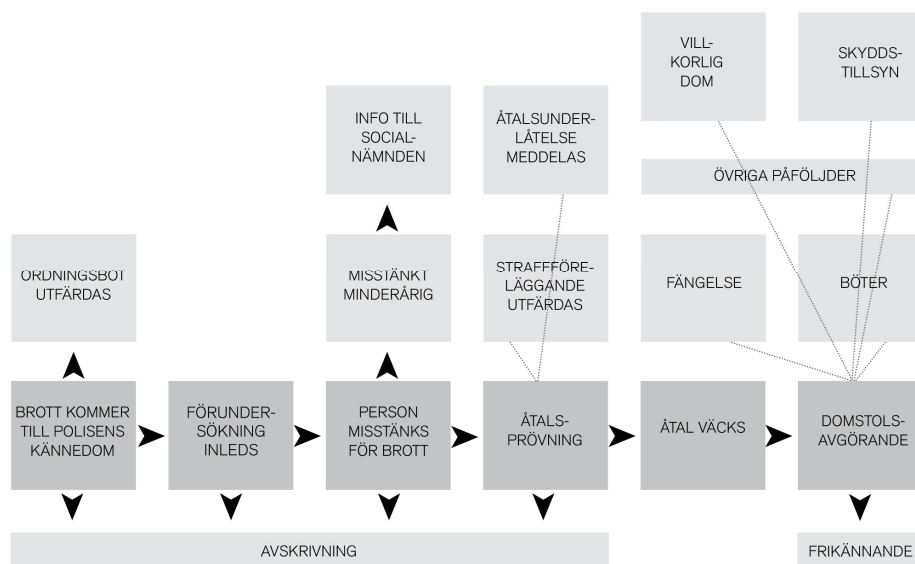
²³ Se BrB 16 kap. 8 § (hets mot folkgrupp) och BrB 16 kap. 9 § (olaga diskriminering).

²⁴ Majoriteten av hatbrotten i föreliggande rapport består i stället av andra brottskategorier, som olaga hot/ofredande, misshandel, ärekränkning och skadegörelse/klotter.

²⁵ Tiby (1999, s. 232). En ytterligare problematiserande aspekt som Tiby lyfter i sin forskning är huruvida straffskärpningsregeln tillämpas. Polisen måste uppmärksamma motivet och underrätta åklagaren om att straffskärpningsregeln ska användas. I stämningsansökan ska sedan åklagaren ange att det är fråga om denna regel. Domstolen ska därefter i domslutet ange om straffskärpningsregeln tillämpats eller inte. Detta för att om en person av domstolen anses vara skyldig till ett hatbrott ska denne få ett hårdare straff än vid ett motsvarande brott utan ett sådant motiv. Domstolen är inte skyldig att i domslutet ange om straffskärpningsregeln använts.

det rör sig om ett hatbrott. Figur 1 beskriver att första ledet i rättskedjan är hur brottet kommer till polisens kännedom. Ett brott kan anmälas, men för att det ska registreras som ett hatbrott måste även motivet till brottet identifieras. En bedömning av huruvida en händelse är ett hatbrott sker genom hela rättskedjan (hos polis, hos åklagare och i domstol), men bedömningsprocessen av vad som är ett hatbrott försvåras av att viktiga begrepp tolkas olika mellan anmälningsmottagande, åtalande och dömande myndigheter.²⁶ Brå:s tolkning underlättas således av om såväl polis och åklagare som domstol identifierar en händelse som både brottslig och som ett hatbrott. Den stora skillnaden mellan antal anmälda och antal lagförda brott med hatbrottsmotiv²⁷ kan därför delvis förklaras av att polisen har en vid tolkning av hatbrottsbegreppet, medan åklagare och domare har en striktare tolkningsram. Ytterligare en delförklaring är att aktörerna befinner sig i olika instanser i rättskedjan med olika uppgifter i samband med fallen, från att ta emot en hatbrottsanmälan till att styrka att ett brott begåtts och visa på att det är ställt utom rimligt tvivel att gärningspersonen är skyldig.²⁸

Figur 1. Förenklad beskrivning av flödet i rättskedjan.

²⁶ Tiby (2007, s. 7).

²⁷ Vid en undersökning genomförd av Brå (2002, s. 6–7) följdes alla hatbrott som anmäldes år 2000, från anmälan till tingsrättsdom. Av de knappt 4 300 anmälda hatbrotten samt anmälningar med koppling till vit makt var det nästan nio av tio som lades ned, och av de åtta procent (360 hatbrott) som ledde till åtal åberopade åklagaren straffskärpningsregeln i 42 fall. I domstolarna skärptes straffet för 46 hatbrott. Det fanns dock ingen enhetlig praxis för hur domstolarna tillämpade straffskärpningsregeln.

²⁸ Tiby (2007, s. 7). Tiby beskriver hur polisen som är först i rättskedjan måste arbeta utifrån en vid definition av hatbrott för att erhålla medborgarnas legitimitet. Men i senare led i rättsväsendet, som i domstolen, måste godtagbara bevis läggas fram.

Metod

Hatbrott är inte ett brott som uttryckligen regleras i egna bestämmelser i brottsbalken. Det finns inte heller någon särskild brottskod för hatbrott i polisens system för att registrera brott. Det innebär att det i dagsläget inte finns någon möjlighet att på sedvanligt sätt producera och publicera statistik över polisanmälda hatbrott. Sedan 2008 kan dock polisen genom ett fält i RAR²⁹ markera om ett anmält brott är ett misstänkt hatbrott eller inte.³⁰ Nedan beskrivs hur hatbrott definieras i statistiken och hur man bedömer vad som är ett hatbrott.

Bedömningskriterier och definitioner

Den hatbrottslighet som beskrivs i föreliggande rapport grundas främst på den utsattes upplevelse av gärningspersonens motiv till sin handling. Sådan brottslighet innefattar brott utifrån gärningspersonens motiv avseende

- *etnisk bakgrund, hudfärg eller nationalitet* – i statistiken utländsk eller svensk bakgrund
- *religiös tro* – i statistiken muslimsk, judisk eller övrig tro
- *sexuell läggning* – i statistiken homosexualitet, bisexualitet eller heterosexuallitet
- *könsöverskridande identitet eller uttryck* – i statistiken vilket kön man upplever sig tillhöra samt hur någon väljer att uttrycka sitt biologiska kön, sociala kön och/eller det kön man identifierar sig som.

Det är dessa egenskaper som ska ligga till grund för identifieringen av hatbrott. Med begreppet hatbrott avses i denna rapport:

Brott mot person, grupp, egendom, institution eller representant för dessa, som motiveras av rädsla för, fientlighet eller hat mot den utsatte grundat på hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller ut-

---

²⁹ Rationell anmälsrutin (RAR) är polisens datoriserade system för att ta upp anmälningar.

³⁰ Fältet som infördes nationellt på polismyndigheterna är obligatoriskt och innebär att anmälningsupptagaren måste svara på frågan om det aktuella brottet är ett misstänkt hatbrott eller ej.

tryck³¹ som gärningspersonen tror, vet eller uppfattar att personen eller gruppen har.³²

Fastställande av om en anmälan innehåller ett hatbrottsmotiv

När en anmälan bedöms använder Brå flera olika kriterier för att fastställa hatbrottsmotivet. Bedömningen utgår från *all information* som finns att tillgå i polisanmälanens fritext. Att bedömningen utgår från polisanmälanens fritext innebär att den till största delen utgår från den utsattes upplevelse av den aktuella händelsen. Om den utsatte anser eller misstänker att motivet till brottet beror på att hon eller han är eller uppfattas ha exempelvis utländsk bakgrund, svensk bakgrund, vara muslim, av judisk börd, kristen, buddist, homo-, bi- eller heterosexuell eller transperson bedöms händelsen som regel som hatbrott. Förutom *den utsattes berättelse* kan informationen som bedömningen baseras på innehålla:

- *Gärningspersonens uttalanden verbalt eller skriftligt.* Det kan exempelvis vara att gärningspersonen skriker ”jävla svartskalle”, ”äckelflata”, ”jävla jehovas” eller ”transjävel” till den utsatte vid brottsfallet. Termer som ”transa”, ”muslim”, ”jude” och ”flata” kan anses utgöra grund för hatbrott om de används i utpekande syfte, exempelvis om ordet ristats in på någons ytterdörr. Även allmänt klotter, affischer och flygblad med text som ”ut med alla zigenare”, ”muslimjävlar – inga fler moskéer i Sverige” och davidstjärnor i kränkande kontext ihop med hakkors och ”hata lesbiska” bedöms som hatbrott.
- *Information via relaterade anmälningar.* Ibland förekommer en utsatt eller en gärningsperson i flera anmälningar. Det kan då finnas noterat i den aktuella fritexten. Dessa relaterade anmälningar kan exempelvis vara en motanmälan eller ytterligare en utsatt som anmäler samma händelse, vilket vanligtvis ger relevant information även om den aktuella händelsen.
- *Information från kontaktpersoner och utredare.* Vissa ärenden kan vara svårbedömda vid en första granskning då det saknas tillräcklig information för att fastställa motivet till brottet. Exempelvis kan man misstänka att det rör sig om ett hatbrottsmotiv, men det framgår inte tydligt. I sådana fall kontaktas någon av Brås 21 kontaktpersoner³³ för hatbrott eller ansvarig utredare vid landets polismyndigheter för inhämtning av ytterligare information. Den information som erhålls i samtal med kontaktpersonen eller utredaren, exempelvis vittnesuppgifter, kan komma från flera olika informationssystem, som RAR eller DurTvå.³⁴ Det skedde i 235 av de cirka 5 140 anmälningar som slutligen bedömdes omfatta hatbrott 2010.

³¹ Definitionen förändrades 2008 till att även omfatta könsöverskridande identitet eller uttryck.

³² Se äldre rapporter för ett utförligare resonemang kring definitioner: Brå (2006a) och Säkerhetspolisen (2005).

³³ Polismyndigheterna har själva utsett vilka kontaktpersonerna för Brå ska vara.

³⁴ Polisens utredningssystem DurTvå är en förkortning för datoriserad utredningsrutin.

- *Information i media.* I vissa fall har media uppmärksammat hatbrott, och sådan information kan komma att användas vid bedömningen.
- *Namn på utsatt och gärningsperson* används för att bedöma gärningspersonens eller den utsattes ursprung. Avseende gärningspersonen framgår namn om denne på något sätt är identifierad. Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott bedöms utifrån flera kriterier eftersom det finns mer information³⁵ för att utforska om gärningspersonen tillhör majoritetsgruppen.
- *Signalement i anmälan.* Gärningspersonen beskrivs som svensk, som skinnskalle, som utländsk med mera. Ett exempel på en anmälan där man genom signalementet på gärningspersonerna kan misstänka att det finns ett underliggande hatbrottsmotiv är:

Fyra okända män har krossat en större glasruta till frisören genom att kasta in en skylt som stod utanför frisörsalongen. Signalement: Fyra män med rakade huvuden – skinnskallar.³⁶

Flera motiv – det mest framträdande väljs

Motivbilden är inte alltid enkel att bedöma, en brottsanmälan kan innehålla flera möjliga hatbrottsmotiv. I sådana fall har riktlinjen varit att gå på det mest *framträdande* motivet och därmed välja *ett motiv*. Ett exempel är när en person blir ärekränkt med tillmälen som rör både sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck som ”jävla bög, jävla hora, jävla bitch, jävla trans”. Exemplet ovan skulle kategoriseras som transfobiskt då användandet av ordet trans i kombination med ”jävla hora” och ”jävla bitch”, förstärker det transfobiska motivet. Om flera motiv är lika framträdande avgör slumpen vilket som väljs. Det är ett mycket sällsynt förfarande.

Det kan i vissa fall vara svårt att avgöra om det i alla brotten i anmälan finns ett hatbrottsmotiv. Exempelvis kan en person av utländsk härkomst bli nedslagen på grund av sin utländska härkomst och därefter bli rånad. En fråga som då kan uppstå är huruvida även rånet är motiverat av gärningspersonens främlingsfientlighet/rasism eller om det mer är motiverat av ekonomisk vinning.³⁷ Framkommer det med tydlighet att det är *ett annat motiv* än ett hatbrottsmotiv som motiverat gärningen bedöms anmälan som ej hatbrott. För att fastställa om ett brott är ett hatbrott eller inte kan en testfråga ställas: Skulle brottet exempelvis ha skett om offret hade samma etnicitet som gärningspersonen?³⁸ Nedan följer en beskrivning av de skilda hatbrottsmotiven samt de hatbrott där vit makt-ideologi ingår i motivbilden.

---

³⁵ Signalement och namnuppgifter används i stort sett enbart vid bedömningen av främlingsfientliga/rasistiska hatbrott. För att bedöma religiös tillhörighet finns exempelvis markörer som slöjan, korset och davidstjärnan och för sexuell läggning, regnbågsflaggan, men för utländsk härkomst finns flera visuella markörer, som hudfärg, uppgifter om språk, namn med mera.

³⁶ I samtliga exempel från anmälningarnas fritexter har *namn och platser bytts ut* för att avidentifiera autentiska fall.

³⁷ Green, McFalls och Smith (2003, s. 30).

³⁸ Tiby (1999, s. 223).

Främlingsfientliga/rasistiska motiv

Mot minoriteter

För att en anmäld händelse ska bedömas som främlingsfientlig/rasistisk mot minoriteter ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att han eller hon *uppfattat* att målsäganden är av utländsk härkomst. Brottet behöver således inte vara riktat mot en person som faktiskt är av utländsk härkomst. Det primära är att det är en majoritetsperson som kränker en minoritetsperson, en grupp eller en representant³⁹ för minoritetsgrupper. Det krävs också att gärningspersonen *är av svensk härkomst*. Det gäller oavsett den utsattes eller gärningspersonens religiösa tro eller sexuella läggning. Det innebär också att personer som utseendemässigt kan uppfattas som tillhörande majoritetsgruppen, exempelvis en person med nordiskt eller västeuropeiskt utseende, kan tillhöra en minoritetsgrupp.

Mellan minoriteter

För att en anmäld händelse ska bedömas som främlingsfientlig/rasistisk mellan minoriteter ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att denne *uppfattat* att målsäganden är av utländsk härkomst samt att gärningspersonen *är av utländsk härkomst*.

Mot majoriteter

För att en anmäld händelse ska bedömas som främlingsfientlig/rasistisk mot majoriteten ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att denne *uppfattat* att målsäganden är av svensk härkomst. Brottet behöver således inte vara riktat mot en person som faktiskt är av svensk härkomst. Det krävs också att gärningspersonen *är av utländsk härkomst*.

Bedömningskriterier, mot minoriteter

I denna rapport har vissa undantag gjorts avseende bedömningen av främlingsfientliga/rasistiska hatbrott.

- *Finska namn*: Sedan lång tid tillbaka förekommer det att många med svensk härkomst i norra Sverige har finska namn.⁴⁰ Med hänsyn till det har gärningspersoner med finska namn bedömts som del av majoritetsbefolkningen om händelsen ägt rum i norra Norrland.
- *Olaga diskriminering*: Vid olaga diskriminering anses exempelvis en ordningsvakt som arbetar utanför en nattklubb tillhöra majoritetsgruppen⁴¹ oavsett om ordningsvakten som gärningsperson själv är av utländsk härkomst eller har svenskt ursprung. Gärningspersonen ses i det sammanhanget därmed som en representant för sin arbetsplats och inte som privatperson, om det inte är uppenbart att personen överskrider sina befogenheter (exempelvis vid misshandel).

³⁹ Som representanter räknas exempelvis personer som stödjer minoriteters rättigheter, som journalister, politiker och talespersoner för organisationer.

⁴⁰ Regeringskansliet (2006, s. 3).

⁴¹ Se exempelvis Brå (2004) eller (2007) för en utförligare diskussion, där det beskrivs att grupper på grund av sin utländska bakgrund, religiösa tro eller sexuella läggning blir diskriminerade framför allt på restauranger och nattklubbar men också av fastighets- och bostadsföretag.

Submotiv vid främlingsfientliga/rasistiska motiv

Afrofobiska och antiromska motiv

För att en anmäld händelse ska bedömas som främlingsfientlig/rasistisk med ett submotiv som är afrofobiskt eller antiromskt ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att han eller hon *uppfattat* att målsäganden är afrosvensk eller av romskt ursprung. Brottet behöver således inte vara riktat mot en person som är afrosvensk eller rom. Vidare krävs att gärningspersonen *inte själv är afrosvensk eller rom*.

Bedömningskriterier

- *Afrofobiska uttryck.* Det är enbart uttryck som kränker afrosvenskar⁴² som kan särskiljas från övriga främlingsfientliga/rasistiska hatbrott som blir bedömda som afrofobiska hatbrott. Det gäller uttryck som ”neger”, ”svarta apa”, ”svarta man” med flera. Uttryck som svartskalle kodas som främlingsfientligt/rasistiskt. Om en utsatt själv beskriver att den utsatts för att den är afrosvensk eller har mörk hudfärg identifieras anmälan även som afrofobisk.
- *Antiromska uttryck.* Det är enbart uttryck som kränker romer som kan särskiljas från övriga främlingsfientliga/rasistiska hatbrott som blir bedömda som antiromska hatbrott. Det gäller uttryck som ”zigenare” eller ”gypsy” med flera. Uttryck som svartskalle kodas som främlingsfientligt/rasistiskt. Om en utsatt själv beskriver att den utsatts för sitt romska ursprung bedöms anmälan även som antiromsk.

Antireligiösa motiv

Islamofobiska motiv

För att en anmäld händelse ska kunna bedömas som islamofobisk ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att han eller hon *uppfattat* att målsäganden är muslim, oberoende av om denne är det eller inte. Brottet behöver således inte vara riktat mot en muslimsk person. Vidare krävs att gärningspersonen *är icke-muslim*. Med det sistnämnda avses alla som inte är muslimer, såväl troende som icke troende personer oberoende av härkomst (hudfärg, etnicitet, nationalitet) och sexuell läggning.

Bedömningskriterier

Ibland uppstår svårigheter i bedömningen av om ett uttryck är islamofobiskt eller främlingsfientligt.

- *Islamofobiska uttryck.* Det är i stor sett enbart uttryck kopplade till religionen islam och uttryck som kan särskiljas från det främlingsfientliga motivet som blir bedömda som islamofobiska hat-

---

⁴² Metodologiskt finns det problem med att beskriva hatbrott som riktar sig mot afrosvenskar. I Sverige produceras statistik om befolkningens demografiska sammansättning på basis av födelseland och föräldrarnas födelseland. Nationalitet är fokus för de statistiska uppgifterna. Rasism/främlingsfientlighet riktar dock mot personer på grund av upplevd tillhörighet från deras omgivning, inte på grund av individernas självidentifiering med en nation. Således kan personer utsättas som har föräldrar från exempelvis Afrika och Europa, Nordamerika, Västindiska regionen och Sydamerika. Den gemensamma faktorn är att hudfärgen används som markör för härkomst. För ett längre resonemang se Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2007).

brott. Om en gärningsperson skriker ”arabjävel” till den utsatte bedöms anmälan som främlingsfientlig.

Antisemitiska motiv

För att en anmäld händelse ska kunna bedömas som antisemitisk ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att denne *uppfattat* att målsäganden är av judisk härkomst, oberoende av om personen är det eller inte. Brottet behöver således inte vara riktat mot en judisk person. Vidare krävs att gärningspersonen *är icke-judisk*. Med icke-judisk avses alla som inte har judisk härkomst, såväl troende som icke troende oberoende av härkomst (hudfärg, etnicitet, nationalitet) och sexuell läggning.

Bedömningskriterier

När det gäller antisemitiska hatbrott har undantag gjorts rörande brott som riktar sig mot staten Israel och dess politik.

- *Staten Israel och dess politik*. Brott som rör staten Israel och dess politik kodas inte som hatbrott av den anledningen att brottet då inte är specifikt riktat mot den judiska befolkningsgruppen eller judendomen.

Övriga antireligiösa hatbrott

För att en anmäld händelse ska kunna bedömas som övrigt antireligiös ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att han eller hon *uppfattat* att målsäganden har en religiös tro, oberoende av om denne har det eller inte. Det gäller samtliga trosinriktningar, förutom islam och judendomen, som fångas upp genom det islamofobiska och antisemitiska motivet. Det kan vara buddism, hinduism och kristendom med mera. Vidare krävs att gärningspersonen *inte delar samma tro*.

Homofobiska, bifobiska och heterofobiska motiv

Homofobiska motiv

För att en anmäld händelse ska kunna bedömas som homofobisk ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att han eller hon *uppfattat* att målsäganden är homosexuell, oberoende av personens faktiska sexuella läggning. Brottet behöver därför inte vara riktat mot en homosexuell person. Vidare krävs att gärningspersonen själv *är heterosexuell*. Det gäller oavsett den utsattes eller gärningspersonens hudfärg, etnicitet, nationalitet eller religiösa tro.

Bedömningskriterier

Avseende homofobiska hatbrott har undantag rörande haranger (en stor mängd nedsättande uttryck i följd) gjorts.

- *Haranger*. Ett typiskt exempel vid brottstypen våld mot tjänsteman är när poliser, ordningsvakter eller väktare vid ingripanden överöses med glåpord, som ”jag ska döda dig din jävla snutjävel. Du är rasist. Dra åt helvete din jävla snutbög”. I fallet ovan är kränkningarna och hotelserna snarare ett resultat av ilskan över att bli gripen (myndighetsutövningen) än ett resultat av att gär-

ningspersonen uppfattar polisen som homosexuell. Därför exkluderas fall som dessa från statistiken.

Bifobiska motiv

För att en anmäld händelse ska kunna bedömas som bifobisk ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att han eller hon *uppfattat* att målsäganden är bisexuell. Vidare krävs att gärningspersonen *själv inte är bisexuell*. Det gäller oavsett den utsattes eller gärningspersonens hudfärg, etnicitet, nationalitet eller religiösa tro.

Heterofobiska motiv

För att en anmäld händelse ska kunna bedömas som heterofobisk ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att han eller hon *uppfattat* att målsäganden är heterosexuell. Vidare krävs att gärningspersonen *själv inte är heterosexuell*. Det gäller oavsett den utsattes eller gärningspersonens hudfärg, etnicitet, nationalitet eller religiösa tro.

Transfobiska motiv

Transfobiska motiv

Begreppet sexuell läggning omfattar vanligtvis inte transpersoner, med vilket brukar avses transsexuella, transvestiter och andra personer som har en könsöverskridande identitet som alltid eller tidvis skiljer sig från normerna i samhället för hur en man eller kvinna förväntas vara.⁴³ För att en anmäld händelse ska kunna bedömas som transfobisk ska gärningspersonen ha begått brottet på grund av att han eller hon *uppfattat* att målsäganden är transperson. Vidare krävs att gärningspersonen *själv inte är transperson*. Det gäller oavsett den utsattes eller gärningspersonens hudfärg, etnicitet, nationalitet, religiösa tro och sexuella läggning.

Bedömningskriterier

- *Transfobiska uttryck*. Det är enbart uttryck kopplade till transpersoner och uttryck som kan särskiljas från det homofobiska motivet som blir bedömda som transfobiska hatbrott. Om en gärningsperson skriker "böggjävvel" till den utsatte bedöms anmälan som homofobisk. Om till exempelvis gärningspersonen säger "klä dig som en man" till den manliga transvestiten, antas brottet vara ett resultat av transfobi och i stället motiverat av transpersonens könsöverskridande identitet.

Vit makt-ideologiska hatbrott

Med begreppet *vit makt-ideologiska hatbrott* avses i denna rapport främlingsfientliga/rasistiska, antireligiösa (antisemitiska, islamofobiska eller övriga antireligiösa), homofobiska, bifobiska eller heterofobiska samt transfobiska hatbrott som motiveras av gärningspersonens högerextrema värderingar eller nationalsocialistiska ideologi. Det kan ta sig uttryck genom att gärningspersonen vid brottstillfället uttrycker sympati för sådana värderingar/ideologier, exempelvis med orden "heil Hitler" eller "vit makt, judeslakt". Det kan också uttryckas genom att gärningspersonen

---

⁴³ Justitiedepartementet (2006, s. 41).

gör en hitlerhälsning eller bär nazistiska symboler såsom hakkors, sifferkoden 88 (åttonde bokstaven i alfabetet "h" = heil Hitler), wasakärven med flera. För hatbrott där koppling till en nationalsocialistisk organisation eller en högerextrem grupp kan fastslås anses alltid en motivbild ingå utifrån vit makt-ideologi.

Tabell 1. Översikt över kriterier för utsatthet för hatbrott uppdelat på motiv utifrån utsatt person och gärningsperson.

Motiv	Utsatt person	Gärningsperson
Främlingsfientliga/rasistiska		
mot minoritet	är eller uppfattas vara av utländsk härkomst	är eller uppfattas vara av svensk härkomst
mot minoritet	är eller uppfattas vara av utländsk härkomst	är eller uppfattas vara av utländsk härkomst
mot majoritet	är eller uppfattas vara av svensk härkomst	är eller uppfattas vara av utländsk härkomst
Antireligösa		
islamfobiska	är eller uppfattas vara muslim	är eller uppfattas vara icke-muslim
antisemitiska	är eller uppfattas vara av judisk börd	är eller uppfattas vara icke-judisk
övriga antireligösa	är eller uppfattas ha en annan religiös tro (än ovan)	är eller uppfattas ha en annan religiös tro (än ovan)
Homo-, bi- och heterofobiska		
homofobiska	är eller uppfattas vara homosexuell	är eller uppfattas inte vara homosexuell
bifobiska	är eller uppfattas vara bisexuell	är eller uppfattas inte vara bisexuell
heterofobiska	är eller uppfattas vara heterosexuell	är eller uppfattas inte vara heterosexuell
Transfobiska	är eller uppfattas vara transperson	är eller uppfattas inte vara transperson

Insamling och bearbetning

Under 2006 utvecklade Brå ett eget systemstöd för att söka fram, koda och granska hatbrottsanmälningar. Metoden bakom hatbrottsstatistiken, som bygger på att göra sökningar i den fritext som finns i brottsanmälningar, fångar upp mer detaljerad information om brotten än om informationen exempelvis inhämtas från domar.

I hatbrottsstatistiken samlas data in vid ett tidigt skede, vid anmälningstadiet, vilket resulterar i en mer extensiv statistik. Det är jämförbart med den officiella kriminalstatistiken och insamlingen av anmälda brott. Ytterst är det den enskilde personens subjektiva upplevelse vid anmälningstillfället som avgör huruvida handlingen betraktas som ett hatbrott. Om data i stället samlades in över exempelvis personupplärdade hatbrott eller lagföringar vid hatbrott, skulle inte lika många händelser fångas upp i statistiken. I stället skulle statistiken ha sin utgångspunkt i händelser som bedömts som brott (hos polisen och åklagarmyndigheten i första fallet och hos domstolsväsendet i andra fallet).

Tre insamlingsmetoder i hatbrottsstatistiken

För att fånga upp hatbrottsanmälningar används tre olika datainsamlingsmetoder.

- Den första insamlingsmetoden innebär att en sökning på ord görs i fritexten på samtliga anmälningar som omfattar brotts typerna våldsbrott, olaga hot, ofredande, ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse/klotter, olaga diskriminering och diverse övriga brott.⁴⁴ Urvalet av brottstyper baseras på de brottstyper som enligt Säpo förekommer vid hatbrott. Alla

⁴⁴ För en komplett förteckning över vilka brottstyper som genomförs, se bilaga 2.

anmälningar genomsöks således inte, utan ett urval av brottstyper. Sökningen görs inte mot anmälningar avseende exempelvis narkotikabrott, personrån och sexualbrott. Sammantaget rör det sig om en sökning av drygt 376 000 anmälningar per år. För dessa brottstyper finns en sökordslista som består av 374 ord, och efter sökningen får man träff på cirka 33 000 anmälningar som kodas manuellt.

- Den andra insamlingsmetoden innebär en totalundersökning av samtliga anmälningar avseende brottstyperna olaga diskriminering och hets mot folkgrupp som registrerats under kalenderåret. Det betyder att de anmälda brotten med dessa brottstyper som inte fångats upp via den första sökningen granskas. Det ger ett urval på cirka 720 anmälningar avseende hets mot folkgrupp och cirka 230 anmälningar avseende olaga diskriminering som granskas och kodas.⁴⁵
- Den tredje insamlingsmetoden innebär att samtliga anmälningar som av polismyndigheterna markerats som misstänkta hatbrott i RAR under kalenderåret samlas in och granskas. Eftersom alla brottstyper kan markeras som misstänkta hatbrott bygger urvalet på en genomgång av samtliga brottstyper som markerats. Från de cirka 1,4 miljoner brottsanmälningar som gjordes under 2010 gav markeringen en urvalsstorlek på cirka 7 060 anmälningar.⁴⁶ Efter matchning mot Brå:s hatbrottsstatistik har cirka 4 500 anmälningar identifierats och kodats manuellt. Dessa anmälningar hittades alltså inte via de två första insamlingsmetoderna. Av dessa anmälningar bedömdes knappt 200 ärenden innehålla minst ett hatbrott.

Alla anmälningar genomsöks inte

Hatbrottsstatistiken bygger således på ett antal olika källor, vilket betyder att samtliga anmälda brott inte ingår. Effekten av denna avgränsning är svår att uttala sig om, men det kan innebära att en del hatbrott förbigås. Det kan dock förekomma att anmälningar som genomsöks hänvisar till andra anmälningar som kan vara aktuella som hatbrott, och på så sätt kan också en del andra brottstyper förekomma i redovisningen av hatbrott. För 2010 har cirka 40 000 anmälningar granskats och bedömts flera gånger av olika personer.

Fritexterna ger varierande information

Brottsanmälningarnas fritext består av alltifrån några rader till en längre text med en beskrivning av de anmälda brotten och omständigheterna, vanligen kallad gärningsbeskrivning. När det gäller denna fritext finns det två förhållanden som är särskilt viktiga att ha i minnet. För det första finns det inte någon strukturerad och fastställd mall för vad fritexten ska innehålla, vilket medför att den innehåller olika mycket information. För

---

⁴⁵ Urvalsstorleken för dessa brottstyper (tillvägagångssätt två) innefattar dessutom de anmälningar som redan identifierats via sökordslistan i tillvägagångssätt ett.

⁴⁶ Nio av dessa anmälningar har avbrutits. Dessa inkluderas inte i den vidare analysen.

det andra skrivs fritexten vanligen in direkt vid anmälningstillfället. För framför allt dödligt våld finns det stora problem med att använda denna metod eftersom det inte finns någon utsatt som kan berätta hur brottet gick till eller delge polisen det eventuella motivet till brottet. Ett annat skäl är också att fritexten i anmälan antingen blir mycket kort på grund av alltför känslig information eller att den enbart beskriver vad man funnit på brottsplatsen. Om det dödliga våldet har ett hatbrottsmotiv kan det i vissa fall ändå identifieras och inkluderas i statistiken genom information från andra källor. Bortfallet vid dödligt våld påverkar inte nivån för samtliga hatbrott, då brottstypen är mycket sällsynt.

Sökordslista

För den förstnämnda datainsamlingsmetoden används en sökordslista. Den automatiserade genomsökningen av ord och termer som ingår i sökordslistan innebär att de anmälningar som innehåller ord från sökordslistan markeras. De anmälningar som identifierats genom sökningen av fritexterna granskas och bedöms sedan. Sökordslistan har 2010 kompletterats med sex nya ord, exempelvis *trosbekännelse* och *särbehandlad* och innehåller nu 374 ord. Listans sökord, som är vanligt förekommande kränkande och nedvärderande ord, bygger framför allt på erfarenheter från tidigare års arbete med statistiken. Inspiration till nya sökord kommer bland annat från genomläsning av brottsanmälningar, omvärldsbevakning av media samt kontakter med målgrupper. Tanken är att sökordslistan ska hållas aktuell utifrån nytt språkbruk och nya företeelser i samhället. Varje år redovisas sökordslistan med förändringar i en bilaga.⁴⁷ I det följande ges ett exempel på hur ord från sökordslistan markeras i anmälsans fritext:

De tre killarna har hotat Jonas vid tidigare tillfällen. De kallar honom "jävla transa" och "jävla bög".

Granskning och kodning av hatbrottsanmälningarna

Samtliga anmälningar som markerats som misstänkta hatbrott av polismyndigheterna beställs in från Rikspolisstyrelsen (RPS). Preliminär hatbrottsstatistik matchas sedan mot data från polismyndigheterna, för att se var bedömningarna skiljer sig åt.⁴⁸ Vid de anmälningar där enbart polismyndigheterna gjort bedömningen att anmälningarna har ett misstänkt hatbrottsmotiv, görs en manuell granskning av informationen i fritexten. Anmälningarna definieras som hatbrott, misstänkta hatbrott eller ej hatbrott. Vid anmälningar där en misstanke om ett hatbrottsmotiv finns kontaktas utredare vid polisen.

När samtliga hatbrottsanmälningar identifierats genom en granskning genom de tre insamlingsmetoderna görs en manuell kodning av ett antal variabler (se nedan). Vid bedömningen av anmälningarna är det målsägandens upplevelse av gärningspersonens motiv som söks. Ibland kan

⁴⁷ Se bilaga 1 för en komplett lista över alla sökord år 2010.

⁴⁸ För en utförligare redovisning av hur granskningen genomfördes, se avsnittet *Hatbrottsmarkerade anmälningar i RAR 2010* i denna rapport.

även någon annan persons perspektiv på händelsen vara av vikt. Det kan till exempel vara iakttagelser från en polis eller ett vittne.

Resultatredovisning

Redovisningsenheter och variabler

I resultatdelen presenteras respektive hatbrottsmotiv – främlingsfientlighet/rasism, antireligiösa (islamofobi, antisemitism och övriga antireligiösa) och homofobi, bifobi och heterofobi samt vit makt-ideologiska hatbrott – i separata avsnitt. Hatbrottsstatistiken sammanställs utifrån brottsanmälningar, där även uppgifter om personer utsatta för hatbrott och misstänkta personer redovisas.⁴⁹ De *redovisningsenheter* som presenteras är:

- inkommen anmälan
- uppklarad anmälan
- personer utsatta för hatbrott (uppgifter från NTU)
- målsägande
- misstänkta personer.

Information om de redovisade grupperna presenteras utifrån ett antal variabler som beskriver det i anmälan upptagna brottet. I årsboken för hatbrott är de *variabler* som presenteras:

- huvudbrott
- motiv
- submotiv
- om brottet är motiverat av vit makt-ideologi eller har koppling till organisation
- tillvägagångssätt
- plats
- relation mellan gärningsperson och utsatt
- kön och ålder på de utsatta och misstänkta personerna
- regional indelning.

När man läser årsboken för hatbrott är det viktigt att ha i åtanke att många av redovisningarna innehåller små tal. Följden blir att procentuella förändringar kan bli mycket stora från år till år. Det är inte ovanligt med skillnader på 30 procent eller mer. I redovisningen är det av sekretessskäl inte alltid möjligt att redovisa alla enheter eller variabler separat.⁵⁰ Enligt lagstiftning får det inte finnas någon risk för att enskilda individer skulle kunna identifieras i statistiken. Om så är fallet måste kategorier med låga tal antingen sammanfogas eller döljas med ett kryss. Med låga tal avses här generellt sett tal lägre än *fyra*. Vissa låga tal kan dock redovisas om bedömningen är att ingen enskild individ kan identifieras.

---

⁴⁹ Till grund för statistiken över uppklarade hatbrott, utsatta personer, misstänkta personer ligger uppgifter från polis och åklagare. Uppgifter ur brottsanmälan sänds av den lokala polismyndigheten till Rikspolisstyrelsen (RPS). Åklagarnas brottsuppklarade beslut registreras i deras ärendehanteringssystem, Cåbra, för direkt leverans till Brå. Uppgifterna granskas, bearbetas och sammanställs sedan på Brå.

⁵⁰ Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 24 kap. 8 §.

Inkomna brottsanmälningar

Antalet inkomna anmälningar är de som framför allt polisen, men även andra hatbrottsutredande myndigheter, registrerat i sina ärendesystem under 2010. Brotten kan dock ha begåtts under tidigare år. I årsboken för hatbrott redovisas större delen av statistiken i enheten *anmälan*. Det är enbart anmälningar med brott som begåtts i Sverige som redovisas. I tidigare års rapporter (före 2002) fördes statistik även över antalet *anmälda brott*, vilket innebar något högre nivå eftersom en brottsanmälan kan innehålla flera registrerade brott. Anledningen till att Säpo övergick till att redovisa anmälningar i stället för brott var att de såg alla brotten på en anmälan som en händelse.

Uppklarade brottsanmälningar

Antalet uppklarade anmälningar är ett mått på polisens, åklagarens och övriga brottsutredande myndigheters arbete med att åtgärda och klarlägga anmälningar. Begreppet uppklarat är polisiärt och innebär att anmälan om brott klarats upp, antingen genom att en person bundits till brottet eller att det på annat sätt klarats upp (se nedan). Uppklarade anmälningar innebär alltså inte att någon behöver ha dömts för brottet eller brotten i anmälan. Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som bedömts vara hatbrott. Redovisningen skiljer sig från den officiella statistiken över uppklarade brott genom att man enbart utgår från hur de anmälningar som registrerats 2009 klarats upp utifrån slutredovisningsuppgifter från polis och åklagare fram till den sista mars 2011. I den officiella statistiken redovisas i stället de polisanmälda brott som klarats upp *under redovisningsåret*. Det sättet att beräkna uppklarade anmälningar påverkas av tidpunkten för statistiksammanställningen.

Uppklarade brott redovisas i två kategorier:

- *Personuppklarade* hatbrott betyder att en person har bundits till brottet genom att åtal väckts, att strafföreläggande utfärdats eller att åtalsunderlåtelse meddelats.
- *Tekniskt uppklarade* hatbrott betyder exempelvis att
  - det inte kan styrkas att ett brott begåtts
  - den anmälda gärningen inte bedöms vara brott
  - den *misstänkta personen är minderårig* (under 15 år) och ej straffmyndig
  - *övriga tekniskt uppklarade*, det vill säga att angivelse saknas⁵¹/återkallats⁵², att åtal ej av särskilt skäl är påkallat ur allmän synpunkt eller att förundersökning inte inleds för att målsäganden inte vill väcka åtal. För övriga tekniskt uppklarade är de två förstnämnda besluten de vanligast förekommande när det gäller hatbrottsanmälningarna.

⁵¹ Det finns ingen anmälan om brott från målsägande, varför beslut har tagits om nedläggning av en pågående brottsutredning eller om att inte påbörja en brottsutredning. Denna begränsning gäller för vissa brott under allmänt åtal.

⁵² Anmälaren (målsäganden) till brottet har tagit tillbaka sin anmälan, varför beslut har tagits om nedläggning av en pågående brottsutredning eller om att inte påbörja någon utredning.

I avsnittet redovisas även hur stor andel av anmälningarna som är ouppklarade vid tillfället för urvalsdragningen. Ett brott är ouppklarat när det är

- *under utredning*, vilket innebär att det inte tagits något beslut avseende det anmälda brottet.
- *övriga ouppklarade* innebär att det exempelvis inte finns någon misstänkt person till det begångna brottet, eller att spaningsuppdrag saknas. Ytterligare ett exempel på när ett brott är övrigt ouppklarat är när det trots utredning inte går att styrka att den misstänkte begått brottet.

Eftersom anmälda hatbrott inte alltid klaras upp samma år som de anmäls, har de hatbrottsanmälningar som inkom under 2009 följts upp för denna redovisning. Rättsväsendet har en kortare tidsram för att klara upp de anmälningar som anmäldes i slutet av året jämfört med dem som anmäldes i början av året. För dessa anmälningar har rättsväsendet alltså haft *minst* ett år och tre månader på sig att klara upp anmälningarna innan statistiksammanställningen görs. Endast 3 procent av samliga anmälda hatbrott 2009 är fortfarande under utredning.

Personer utsatta för brott (uppgifter från Nationella trygghetsundersökningen NTU)

I avsnitten om främlingsfientliga/rasistiska hatbrott och homofobiska, bifobiska och heterofobiska hatbrott presenteras resultat från Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2010. Brå fick 2005 i uppdrag av regeringen att genomföra en årligen återkommande brottsoffer- och trygghetsundersökning.⁵³ Av de 20 000 personer i åldern 16–79 år som slumpmässigt valdes ut för att delta i 2010 års undersökning svarade drygt 71 procent.⁵⁴ De övergripande resultaten i NTU 2010 pekar på att ungefär en fjärdedel av befolkningen har erfarenhet av utsatthet för brott under 2009. Undersökningen syftar till att fånga in de händelser som utifrån rättsväsendets definitioner bedöms som brott. I en frågeundersökning av det här slaget spelar dock de tillfrågades egna upplevelser och bedömningar in, och sannolikt rapporteras i viss utsträckning även andra händelser än de efterfrågade samtidigt som händelser som skulle kunna betraktas som brott kan ha utelämnats. Utsatthet för tio olika brottstyper samt kategorin ”annat brott” undersöks. Dessa har valts ut för att de drabbar många eller för att de är särskilt allvarliga och därmed utgör en särskild källa till oro för utsatta.⁵⁵ För fyra av dessa brottstyper (personrån, misshandel, hot och trakasserier⁵⁶) ställs uppföljningsfrågor kring brottet, bland annat om den utsatte uppfattar att det fanns någonting främlingsfi-

⁵³ Brå (2011a).

⁵⁴ Ibid. Undersökningen genomförs i form av en telefonundersökning (91 procent av svaren) kompletterat med postenkäter (9 procent av svaren) och vänder sig till ett stort slumpmässigt urval av befolkningen. Till dem som svarar på postenkäten ställs inte uppföljningsfrågor om brott och de kan därmed inte besvara frågor kring utsatthet för hatbrott.

⁵⁵ Ibid., s. 19.

⁵⁶ Ibid., s. 44. Med trakasserier avses en serie av händelser. Varje serie räknas dock som en trakasserihändelse. I brottsbalken klassificeras emellertid inte trakasserier som en egen brottstyp, utan till exempel hot, ofredande och hemfridsbrott kan klassificeras enligt gällande brottsrubricering.

entligt eller homofobiskt i motivet till händelsen.⁵⁷ Frågorna som ställs är följande:

*Upplever du att det fanns något främlingsfientligt i motivet? Med främlingsfientligt menas här att man utsattes för att man har en annan etnisk bakgrund.*⁵⁸

*Upplever du att det fanns något homofobiskt i motivet? Med homofobiskt menas här att man utsattes för att man är (eller av gärningsmannen upplevdes vara) homo-, bi- eller transperson.*⁵⁹

En skillnad mellan NTU och hatbrottsstatistiken är således att NTU inte uttryckligen undersöker utsatthet med religiösa motiv (islamofobiska, antisemitiska och övriga antireligiösa hatbrott). Referensperioden när det gäller utsatthet för brott är föregående kalenderår. Det finns insamlat material om utsatthet för hatbrott för 2005–2009. Utöver det skiljer sig också datainsamlingen vid de två första tillfällena i vissa avseenden, vilket försvårar jämförbarheten mellan åren.⁶⁰ I denna rapport presenteras därför uppgifter avseende mätningen och redovisningen av utsatthet för hatbrott för 2007–2009. När det gäller mer detaljerade analyser, såsom utsatthet för vissa enskilda brottskategorier, finns det begränsningar avseende vad som kan redovisas för hatbrott statistiskt sett för ett visst år.⁶¹ Underlaget för redovisningarna av utsatthet för hatbrott handlar om 143 personer för främlingsfientliga hatbrott och 26 personer för homofobiska hatbrott, som under 2009 svarade ja på frågan om de varit utsatta för hatbrott. När resultaten från NTU tolkas är det viktigt att ha i åtanke att antalet observationer för hatbrott är lågt, vilket skapar större osäkerhet i skattningarna och kan bidra till stora variationer mellan åren. Skillnaderna mellan resultaten för hatbrott i NTU 2010 och NTU 2009 är, mot bakgrund av det, att betrakta som relativt små.

I NTU beskrivs utsatthet för brott utifrån andelen personer i befolkningen som för vissa brottstyper uppger att de varit utsatta för hatbrott (prevalens) och dessa brottstypers omfattning totalt sett i populationen (incidens). De brottstyper som redovisas angående hatbrott i NTU är

- personrån
- misshandel
- hot
- trakasserier.

Nytt för i år är att även en fördelning mellan könen samt mellan olika åldersgrupper redovisas för de två hatbrottsmotiven.

⁵⁷ Brå (2011b, s. 44).

⁵⁸ Ibid., s. 116. 2006 var frågan "Upplever du att det fanns något rasistiskt i motivet?". År 2007 ändrades rasistiskt till om det var ett främlingsfientligt motiv.

⁵⁹ Svarsalternativen för frågorna är Ja, Nej, Vet ej eller Vill ej svara.

⁶⁰ Ibid., s. 11.

⁶¹ Ibid., s. 13.

Målsägande (brutto under året)⁶²

En anmälan kan innehålla en eller flera målsägande. Om en person är målsägande vid flera tillfällen under ett år redovisas personen som målsägande vid varje anmälningstillfälle. Målsägande är i de flesta fall den person som blivit utsatt för hatbrottet. Dock kan det i vissa fall förekomma att någon annan än den utsatte står som målsägande, till exempel om en förälder anmäler ett brott för sitt barns räkning. En kvalitetskontroll av målsägandeuppgifterna 2010 visade att i knappt 5 procent av anmälningarna stämde uppgifter om målsägande och brottskod inte överens. Kontrollen gjordes mot 2 571⁶³ anmälningar där man för brottskoden hade uppgifter om ålder och kön på den utsatte, exempelvis misshandel mot barn, som i sin tur jämfördes med uppgifter om målsägande.⁶⁴

Misstänkta personer (netto under året)⁶⁵

Antalet misstänkta personer är i denna redovisning alla som i *något skede av utredningen* anses vara skäligen misstänkta oavsett om brottsmisstanken kvarstår eller ej efter avslutad utredning. Även personer som är inte är straffbara och minderåriga (under 15 år) ingår. Definitionen av misstänkta personer i hatbrottsstatistiken är således inte densamma som för misstänkta i den officiella statistiken, där den misstänkta personen är *straffmyndig* (över 15 år) och brottsmisstanken kvarstår efter *avslutad utredning* av polis och åklagare. I kvalitetsarbetet med granskning av den officiella statistiken har det framkommit att det inte finns några tydliga regler för hur polismyndigheter registrerar minderåriga misstänkta personer. Polisen har ingen skyldighet att registrera en minderårig som ertappas med brott, och det finns skillnader i hur polisen utreder minderårigas brottslighet jämfört med misstänkta som är straffmyndiga.⁶⁶ Det gör att mörkertalet troligtvis är mycket större för minderåriga misstänkta än för övriga åldersgrupper. Aspekterna kring minderårigas integritet måste vägas och balanseras mot intresset för en mera informativ statistik. Sammanfattningsvis finns det ändå ett värde i att ta med de minderåriga misstänkta i statistiken över hatbrott, eftersom hatbrottslighet är en typ av brottslighet där ungdomar är överrepresenterade som både misstänkta och utsatta. Drygt 10 procent av gärningspersonerna i denna sammanställning var yngre än 15 år vid tidpunkten för brottet. Misstänkta personer redovisas i ett separat avsnitt med avseende på hatbrottsmotiv, brottsstruktur, kön, ålder och tidigare brottslig belastning i form av lagföringar.

⁶² Personen räknas flera gånger i statistiken, s.k. bruttoredovisning. Anledningen till detta är att det saknas personnummer för målsägande.

⁶³ Eftersom det inte finns någon koppling mellan målsägandeuppgifter och brottet i anmälan gjordes kontrollen enbart på anmälan.

⁶⁴ Skillnaderna mellan brottskod och uppgifter om målsägande kan antingen bero på att brottskoden är felaktig eller på att målsäganden är någon annan än den utsatte.

⁶⁵ Misstänkta personer redovisas endast en gång per brottstyp och år, även om de misstänkts för flera brott av samma typ under året.

⁶⁶ Bremberg, Kågefors och Plunkett (2002). Ytterligare en komplicerande faktor är att det finns stora skillnader i varför polisen utreder de minderåriga barnens brottslighet jämfört med de äldres. I de fall där barn är utpekade är polisens uppgift i vissa fall att klarlägga händelseförloppet och inte alltid att ta reda på om barnen är skyldiga eller oskyldiga till brottet, vilket däremot alltid är polisens uppgift när det gäller dem som är över 15 år.

Misstänkta personers tidigare brottsliga belastning (brutto under åren)⁶⁷

Lagföringar (åren 2000–2009) för personer misstänkta för hatbrott 2010 grupperas utifrån om personerna tidigare varit lagförda och i så fall hur många gånger. När flera personer ingår i samma lagföring räknas varje enskild person som en enhet i statistiken. En person som *misstänkts för flera brott* under ett år redovisas endast som en person i statistiken över misstänkta personer till skillnad från en person som *lagförts vid flera tillfällen* under ett år som redovisas som en person för varje lagföringstillfälle. Hur många brott en person hunnit dömas för är delvis beroende av personens ålder. Eftersom brottslig belastning undersöks tio år tillbaka i tiden har personerna i åldersintervallet 15–24 år haft mindre tid att lagföras för brott än de personer som är äldre än 24 år och som varit straffmyndiga under hela den kartlagda perioden. De yngre misstänkta personernas brottsliga belastning inkluderas i beräkningen, vilket resulterar i att den brottsliga belastningen totalt sett blir procentuellt lägre. Om dessa individers lagföringar inte hade räknats med skulle resultatet i stället ha pekat på en andelsmässigt högre brottslig belastning.

Huvudbrott

För varje hatbrottsanmälan väljs ett huvudbrott som sedan redovisas. Med huvudbrott avses här det brott i anmälan som har den strängaste straffskalan och där motivet har bedömts vara relevant för denna kartläggning. Förutom att antalet hatbrott blir något lägre när enbart huvudbrottet kodas blir effekten att lindrigare brott tenderar att underskattas. Utöver huvudbrott kodas även de bibrott som bedöms som hatbrott. Bibrott redovisas dock inte i statistiken. I år har 1 600 bibrott identifierats, vilket sammanlagt innebär 6 739 brott. De vanligaste bibrotten var olaga hot och ofredande (45 procent av samtliga bibrott) följt av ärekränkning (24 procent). Dessa brottstyper underskattas således i statistiken.

Motiv

En anmälan kan innehålla flera hatbrottsmotiv. I dessa fall har riktlinjen varit att gå på det mest *framträdande* motivet och därmed välja *ett*. De motiv som bedöms ligga bakom brottet har delats in i följande uteslutande kategorier:

- främlingsfientliga/rasistiska, mot minoriteter
- främlingsfientliga/rasistiska, mellan minoriteter
- främlingsfientliga/rasistiska, mot majoriteten
- islamofobiska
- antisemitiska
- övriga antireligiösa
- homofobiska
- bifobiska
- heterofobiska
- transfobiska.

⁶⁷ Personen räknas flera gånger i statistiken, så kallad bruttoredovisning.

De olika motiven grupperas och redovisas i separata avsnitt med avseende på nivå och utveckling, brottsstruktur, tillvägagångssätt, plats, relation mellan gärningsperson och utsatt samt uppklarade brottsanmälningar.

Submotiv

Vid främlingsfientliga/rasistiska hatbrott redovisas även två submotiv som rör hatbrott mot afrosvenskar och romer efter följande kategorier:

- afrofobiska hatbrott
- antiromska hatbrott.

Submotiven redovisas i kapitlet om främlingsfientliga/rasistiska hatbrott med avseende på nivå, brottsstruktur, tillvägagångssätt samt relation mellan gärningsperson och utsatt.

Vit makt-ideologiska hatbrott/koppling till organisation

Hatbrottsanmälningar indelas i de två följande kategorierna:

- Anmälningar där ett uttalat/synbart vit makt-ideologiskt motiv saknas.
- Anmälningar där det finns ett uttalat vit makt-ideologiskt motiv och där det finns en koppling till nationalsocialistiska organisationer eller högerextrema grupper.

Anmälningar enligt första kategorin är de absolut vanligaste av alla anmälningar. Anmälningar enligt den andra kategorin är de anmälningar där ett vit makt-ideologiskt budskap identifierats, till exempel då den misstänkte uttryckt sympati med nationalsocialistiska värderingar. I denna kategori ingår också anmälningar där det finns en eventuell koppling till organisation. Det kan vara:

- Svenska Motståndsrörelsen/Nationell Ungdom (SMR)
- Svenskarnas Parti (SvP)⁶⁸
- övriga grupper.

Vit makt-ideologiska hatbrott redovisas i ett separat avsnitt med avseende på nivå och utveckling, hatbrottsmotiv, brottsstruktur, koppling till organisation, tillvägagångssätt, plats, relation mellan gärningsperson och utsatt samt uppklarade brottsanmälningar.

Tillvägagångssätt vid brotten

Kategori tillvägagångssätt beskriver tillvägagångssättet vid brottet.⁶⁹ I årsboken för hatbrott redovisas tillvägagångssätt under respektive motivavsnitt. I resultatavsnitten finns också en grövre indelning i tre kategorier för att sammanfoga liknande grupper. Tillvägagångssätt indelas enligt följande:

---

⁶⁸ Svenskarnas Parti hette Folkfronten fram till november 2009.

⁶⁹ För utförligare beskrivning av tillvägagångssätten, se bilaga 4.

Fysisk kontakt

1. *Direkt mot person, fysisk kontakt*

Närhet

2. *Direkt mot person, närhet*

Distans

3. *Allmänt klotter*
4. *Internet*
5. *Medier*
6. *Postbrev*
7. *Sms*
8. *Telefon/fax*
9. *Övrigt.*

Plats

Kategorin plats beskriver var brottet ägt rum. I årsboken för hatbrott redovisas plats under respektive motiv.⁷⁰ Plats indelas i tolv grupper enligt följande:

1. *Arbetsplats*
2. *Hem*
3. *Internet*
4. *Offentliga transportmedel*
5. *Nöjesplats*
6. *Religiös plats*
7. *Skola*
8. *Medier*
9. *Sms*
10. *Allmän plats*
11. *Övriga platser*
12. *Uppgift saknas.*

Relation mellan gärningsperson och utsatt

Kategorin relation beskriver förhållandet mellan gärningspersonen och den utsatte.⁷¹ I årsboken för hatbrott redovisas relation under respektive motivavsnitt. I resultatavsnitten finns även en indelning i fyra grövre kategorier för att sammanfoga liknande grupper. Relation indelas enligt följande:

Närstående

1. *Gift/partner/sambo*
2. *Före detta partner*
3. *Släkt*
4. *Vänner/bekanta*

Ytligt bekant

5. *Kollega*
6. *Skolkamrat*
7. *Granne*
8. *För den utsatte en känd person/grupp*

⁷⁰ För utförligare information om plats, se bilaga 4.

⁷¹ För mer information om relation mellan gärningsperson och utsatt, se bilaga 4.

Obekant

9. *Kund/klient*

10. *Servicepersonal*

11. *För den utsatte en okänd person*

Uppgift saknas

12. *Uppgift saknas.*

Kön och ålder

I avsnitten *personer utsatta för brott* och *misstänkta personer* kommer kön att presenteras samt åldersuppgifter utifrån följande ålderskategorier:

- -14
- 15–19
- 20–39
- 40–54
- 55–

Regional indelning

I årets rapport redovisas hatbrottsanmälningar på länsnivå samt på kommunnivå för de kommuner där minst fyra anmälningar om hatbrott har identifierats. Statistik över medelfolkmängden baseras på uppgifter från Statistiska Centralbyrån gällande den 31 december 2010. Regional indelning (länsnivå och vissa kommuner) redovisas i ett separat avsnitt i årsboken för hatbrott med avseende på hatbrottsmotiv och brottstyp. Tabeller med redovisning på kommunnivå finns i bilaga 1 i hatbrottsstatistikens årsbok.

Tillförlitlighet

För att ett brott ska kunna identifieras och bedömas som ett hatbrott i denna statistik krävs att

- händelsen anmäls till polisen
- brottet rubriceras i enlighet med Brå:s brottskodsurval
- polisen registrerar relevant information i anmälsans fritext
- denna text inrymmer ord som återfinns i listan över sökord eller att händelsen markeras som ett misstänkt hatbrott i RAR
- kodaren tolkar och bedömer händelsen som ett hatbrott.

Rapporten visar sannolikt endast på en mindre del av den faktiska hatbrottsligheten.

Anmälan till polisen

En första förutsättning för att ett brott ska komma med i statistiken över hatbrott är att händelsen kommit till polisens kännedom. I detta avseende skiljer sig inte denna statistik från övrig statistik om anmälda brott. Benägenheten att anmäla ett brott varierar från brottstyp till brottstyp och över tid. Utifrån tidigare studier kan konstateras att relationen mellan faktisk

och anmäld brottslighet, det så kallade mörkertalet, är stort vid hatbrott.⁷² Anmälningsbenägenheten kan också variera mellan de olika grupperna som blir utsatta för hatbrott exempelvis kan förtroendet för rättsväsendet variera och påverka om utsatta anmäler brott till polisen.⁷³ Mörkertalet har betydelse för möjligheten till bedömningar av utvecklingen av de anmälda hatbrotten, men även för beskrivningar av hatbrottens struktur.

För att identifiera hatbrott bör eventuella hatbrottsmotiv uppmärksammas under förundersökningens alla skeden hos polisen och åklagarmyndigheten.⁷⁴ Att ta upp en anmälan om ett hatbrott och då också uppmärksamma vilket motiv som finns till brottet, ställer höga krav på polisen. Det är inte alltid som den utsatte själv vid anmälan tar upp faktorer som talar för att det rör sig om ett hatbrott, utan polisen måste många gånger aktivt ställa frågor om detta.

Brottet rubriceras i enlighet med Brå:s urval

Som nämnts tidigare bygger hatbrottsstatistiken på ett flertal källor. Det är enbart anmälningar rörande vissa brottstyper som ingår i sökningen. Därför måste händelsen rubriceras med ett av brotten som ingår i urvalet för att den ska komma med i sökningen. Likaså är det viktigt att det framgår i fritexten varför anmälningen är ett hatbrott för att händelsen ska kunna identifieras som ett hatbrott.

Utöver sökordsurvalet granskas samtliga anmälningar som markerats som misstänkta hatbrott i RAR av polisen. Alla brottstyper ingår i denna sökning, vilket innebär att även anmälningar som omfattar en brottsrubricering som inte ingår i Brå:s urval kan komma att identifieras som hatbrott. Det är också här viktigt att det framgår i fritexten varför anmälningen är hatbrottsmarkerad för att den ska kunna identifieras som ett hatbrott.

Polisen registrerar relevant information i anmälan

Formuleringar och hur fritexten skrivs kan få betydelse för om anmälningen inkluderas i hatbrottsstatistiken. Om en brotts handling beskrivs detaljerat genom att man förklarar vilket hatbrottsmotiv som funnits, är det troligare att anmälningen inkluderas än om beskrivningen är för generell. Ett exempel är om ett par grannar ärekränks genom att det i anmälan framgår att de kallats "böjävlar" gentemot att det i anmälan beskrivs som "fula ord".

Även om ett hatbrottsmotiv framkommer så kanske polisen i stället väljer att skriva denna information i utredningssystemet DurTvå, vilket Brå inte hämtar uppgifter från. Vid en del anmälningar kontaktas utredare för att få ytterligare information och då kan information från DurTvå användas i bedömningen av om en anmälan är ett hatbrott eller inte.

Dessa skillnader i förfarande ger sannolikt återverkningar i statistikföringen då en del hatbrott inte kommer till Brå:s kännedom. Resurser eller kunskaper om hatbrott kan variera mellan länen vilket kan bidra till skillnader i den regionala redovisningen. Större resurser och bättre kunskap

⁷² Se exempelvis Forum för levande historia (2006). För en utförligare beskrivning av dessa begrepp, se Brå (2006b, s. 66–67).

⁷³ Brå (2011a, s. 23).

⁷⁴ Åklagarmyndigheten (2008, s. 41).

ökar också möjligheterna att identifiera och i anmälan beskriva en eventuell koppling till hatbrott. Det är rimligt att anta att det också gradvis påverkar hur många hatbrott som blir registrerade och redovisas i statistiken, vilket inte behöver betyda att hatbrotten faktiskt ökar.

Fritexten inrymmer ord som ingår i sökordslistan

En sökordslista har använts för att datoriserat genomläsa fritexten i syfte att identifiera hatbrott. Det kan dock inte uteslutas att det finns hatbrottsanmälningar vars fritexter inte innehåller några av de ord som finns med i sökordslistan. Listan med sökord uppdateras årligen utifrån en genomläsning av brottsanmälningar, omvärldsbevakning av media samt kontakter med målgrupper.

När det gäller brottstyperna olaga diskriminering och hets mot folkgrupp görs en genomgång av *samtliga* anmälningar. Detsamma gäller för alla anmälningar som polisen har markerat som misstänkta hatbrott i RAR. De granskas utöver sökordsurvalet.

Kodarens bedömning

Kodarens bedömning av anmälan är av central betydelse för utfallet. De flesta anmälningar bedöms inte som hatbrott. För att få en så god reliabilitet som möjligt har anmälningarna granskats efter tydliga riktlinjer flera gånger av olika personer. Vid svåra bedömningar har anmälningar tagits upp till gemensam diskussion och därefter kodats enligt de kodningsregler som utarbetats. Framkommer inget om tillvägagångssätt, plats och relation mellan gärningsperson och utsatt i anmälan kodas det som att uppgift saknas.

Jämförbarhet

I följande avsnitt redovisas jämförbarheten såväl mellan olika år som med annan relevant statistik. När man studerar utvecklingen av hatbrott eller jämför med annan statistik är det viktigt att ta hänsyn till nedanstående information för att på så sätt veta vilka slutsatser som kan dras om exempelvis ökning eller minskningar i hatbrottsstatistiken.

Utveckling över tid

- Under 2004 genomförde Säkerhetspolisen ett omfattande metodutvecklingsarbete av datateknisk art som påverkade inhämtningsrutinerna. Metodförändringarna har i olika grad för de respektive motiven påverkat möjligheten att jämföra statistik med tidigare år än 2004. För främlingsfientliga och antisemitiska hatbrott är bedömningen att metodförändringen haft mindre betydelse, medan det för homofobiska hatbrott haft förhållandevis stor betydelse.
- Från och med 2006 har Brå det fulla ansvaret för insamling och bedömning av alla hatbrottsanmälningar. Trots ett nära samarbete med Säpo går det inte att utesluta att övertagandet fått konsekvenser för jämförbarheten med tidigare år. Bedömningen är dock att nivån på antalet redovisade hatbrott inte påverkats, men att övertagandet kan ha vissa konsekvenser när det gäller redovisning av

huvudbrott, där Brå mer strikt hållit sig till huvudbrottsprincipen och valt brott med strängast straffskala.

- När det gäller uppgifter om misstänkta personer ingår i denna redovisning de personer som åklagare i ett senare skede av brottsutredningen tillförde anmälningarna. Säpo hade i sin rapportering endast med de skäligen misstänkta personer som i ett tidigare skede fanns kopplade till brottsanmälan. Det är därför svårt att göra några jämförelser med tidigare år än 2006 över misstänkta personer.
- De islamofobiska hatbrotten särredovisades inte av Säpo, men en del av dem ingick tidigare sannolikt i redovisningen av främlingsfientliga hatbrott. När det fanns anmälningar med inslag av både främlingsfientlighet och islamofobi redovisades de under främlingsfientliga hatbrott. En övervägande majoritet av de islamofobiska hatbrotten 2006 omfattas av enbart ett motiv – det islamofobiska, vilket innebär att de inte skulle ha redovisats i tidigare års sammanställningar som främlingsfientliga. Bedömningen är därför att jämförelser av nivån för främlingsfientliga hatbrott är möjlig med tidigare år än 2006.
- 2007 tillkom nya uppgifter i hatbrottsstatistiken. När det gäller tillvägagångssätt har allmänt klotter lagts till. För uppgifter om på vilken plats hatbrottet har ägt rum har sms och medier lagts till. När det gäller uppgifter om relation mellan gärningsperson och utsatt har kund/klient lagts till. Det gör att det kan vara svårt att jämföra enstaka kategorier för tillvägagångssätt, plats och relation.
- Under 2008 genomförde Brå en större definitionsförändring av vad som är ett hatbrott i hatbrottsstatistiken. Utöver främlingsfientliga hatbrott mot minoriteter, islamofobiska hatbrott, antisemitiska hatbrott och homofobiska hatbrott förändrades definitionen till att numera även omfatta främlingsfientliga hatbrott mellan minoriteter och mot majoriteten, övriga antireligiösa hatbrott, bifobiska hatbrott, heterofobiska hatbrott och transfobiska hatbrott. På grund av definitionsförändringen är det inte möjligt att utan vidare jämföra nivåerna för samtliga hatbrott och främlingsfientliga/rasistiska hatbrott med tidigare år. När det gäller vit maktideologiska hatbrott har definitionsförändringen haft en mindre betydelse och jämförelser med tidigare år är därför mer möjliga. När det gäller islamofobiska, antisemitiska och homofobiska hatbrott har definitionsförändringen ingen betydelse och jämförelser med tidigare år är därför möjliga.
- Utöver definitionsförändringen förändrades metoden för att fånga upp hatbrottsanmälningar under 2008. Den funktion i RAR som används av polisen för att markera anmälningar som misstänkta hatbrott eller inte, används numera som en källa i statistiken. Utökningen av urvalet har därmed inneburit att fler hatbrott än tidigare identifierats. Det utökade urvalet har dock haft en mindre effekt på antalet identifierade hatbrott och har därför en mindre betydelse för möjligheter till jämförelse mellan åren.
- Varje år uppdateras sökordslistan genom att nya ord läggs till och gamla ord tas bort. Listan med sökord utarbetades ursprungligen av Säkerhetspolisen. Sedan Brå tog över hatbrottsstatistiken har

arbetet med att utveckla listan med sökord fortsatt. En årlig förändring av sökordlistan medför att urvalet inte är exakt detsamma varje år eftersom nya ord tillkommer och gamla ord försvinner. Om nya sökord läggs till för ett år är det inte säkert att det ger träff på fler hatbrottsanmälningar än vad det skulle ha gjort året innan eftersom andra ord (som då fanns med i sökordslistan) eventuellt hade använts i fritexten. Det kan också innebära att fler hatbrott identifieras.

Jämförelser med Nationella trygghetsundersökningen (NTU)

Generellt är antalet hatbrottsmotiverade händelser som i NTU uppges vara polisanmälda fler än vad som framgår av hatbrottsstatistiken. Det kan bero på att utsatta respondenter uppfattar det som att brottet är polisanmält (om de varit i kontakt med polisen) fast det inte är det. Risken finns för såväl över- som underrapportering av antalet brottsliga händelser.⁷⁵ Händelser kan placeras fel i tiden eller förträngas, vilket betyder att den tillfrågade oavsiktligen också kan svara fel för att hon eller han inte minns. När det ställs frågor om hatbrott, som Nationella trygghetsundersökningen gör, kan det finnas en risk att drabbade inte vill berätta om händelserna. Det kan även förekomma att den tillfrågade uppfattar det som socialt önskvärt att uppges att ett hatbrott är polisanmält. Dessutom kan det vara så att den utsatte upplever gärningen som ett hatbrott, men att den inte definieras så enligt hatbrottsstatistiken.⁷⁶

Jämförelser med annan kriminalstatistik

Hatbrottsstatistiken är inte jämförbar med övrig officiell kriminalstatistik avseende anmälda brott. Statistiken över anmälda brott upptar samtliga anmälningar som registrerats, medan hatbrottsstatistiken upptar de anmälda brott som genom en särskild process kunnat identifieras som hatbrott. Som också beskrivits tidigare är den redovisade enheten för hatbrotten brottsanmälan och inte anmälda brott. En anmälan kan innehålla ett eller flera brott och för hatbrott väljs huvudbrottet. Den officiella kriminalstatistiken för anmälda brott redovisar alla brott i anmälan.

Misstänkta personer i denna rapport är inte heller jämförbara med de misstänkta i den officiella statistiken. Definitionerna skiljer sig åt på så sätt att i den officiella statistiken betyder det att brottsmisstanken mot den misstänkta personen kvarstår efter genomförd utredning av åklagaren. I denna rapport ingår dock alla som i något skede anses vara misstänkta för hatbrott. Dessutom ingår här misstänkta personer under 15 år, vilka inte ingår i den officiella statistiken.

Sedan 2007 redovisas även uppgifter om uppklarade hatbrottsanmälningar. Dessa uppgifter är inte heller jämförbara med den officiella statistiken över uppklarade brott. I den officiella statistiken redovisas alla uppklaringsbeslut som gjorts under exempelvis 2010, antingen brottet är anmält samma år eller under tidigare år. I hatbrottsstatistiken för 2010 redovisas endast beslut för de hatbrott som anmälts under 2009.

⁷⁵ Brå (2011b, s. 19).

⁷⁶ Brå (2011b, s. 19). Ett exempel är om en person utsätts för ett hatbrott på grund av funktionsnedsättning.

En övergripande anledning till att hatbrottsstatistikens olika enheter inte definieras eller räknas på samma sätt som den officiella statistikens, exempelvis vid anmälda brott, är för att kunna behålla tidsserier för hatbrottsanmälningar.

Hatbrottsmarkerade anmälningar i RAR 2010

Polismyndigheterna i Sverige införde 2008 ett textfält i ärendehanteringssystemet Rationell Anmälans Rutin (RAR), där brottsanmälningar kan klassificeras antingen som misstänkta eller ej misstänkta hatbrott.⁷⁷ För de senaste tre åren (2008–2010) har Brå studerat kvaliteten på denna hatbrottsmarkering. Nedan beskrivs kortfattat tillvägagångssättet vid studien 2010 samt resultaten. Vissa polismyndigheter har även gjort egna studier, till exempel har Polismyndigheten i Stockholms län gjort en utvärdering av anmälningarna i länet.⁷⁸

Tillvägagångssätt vid studien

Samtliga anmälningar som markerats som misstänkta hatbrott av polismyndigheterna under 2010 beställdes in från Rikspolisstyrelsen (RPS). Totalt hade 7 062 anmälningar hatbrottsmarkerats.⁷⁹ Dessa anmälningar matchades sedan mot de anmälningar som Brå identifierat som hatbrott i syfte att utröna om och på vilket sätt bedömningarna skiljer sig åt. Matchningen gjordes på preliminära uppgifter för 2010⁸⁰ och omfattar 5 139 anmälda hatbrott. Utifrån matchningen kunde anmälningarna kategoriseras i tre grupper:

- *Grupp 1* – anmälningar där både Brå och polismyndigheterna gjort bedömningen att det rör sig om en hatbrottsanmälan. 25 procent av anmälningarna överlappade varandra.
- *Grupp 2* – anmälningar där enbart Brå gjort bedömningen att anmälningen var ett misstänkt hatbrott. Denna grupp står för ytterligare en dryg fjärdedel (26 procent) av anmälningarna.

---

⁷⁷ Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten (2008) s. 2.

⁷⁸ Länskriminalpolisen Underrättelseroteln (2009) s. 1.

⁷⁹ 9 av dessa anmälningar har avbrutits. Dessa har inte inkluderats när grupperingen av materialet skett.

⁸⁰ Granskningen bygger på ett beställt uttag av preliminär hatbrottsstatistik. En konsekvens är att siffrorna är något lägre än den slutliga siffran för den definitiva hatbrottsstatistiken, som presenteras i årsbooken.

- *Grupp 3* – anmälningar där endast polismyndigheterna gjort bedömningen att anmälningen var ett misstänkt hatbrott. Nästan hälften (49 procent) av anmälningarna hade markerats som hatbrott enbart av polisen.

För att studera kvaliteten på polismyndigheternas RAR-markerade anmälningar granskades fritexterna i anmälningarna i den tredje gruppen manuellt. Syftet var att kartlägga hur stor andel av anmälningarna som innehöll ett hatbrottsmotiv men som Brå inte kunnat identifiera då det i fritexten saknades relevant information eller att brottskoden inte ingår i Brå:s urval.

Fritexten har lästs för att bedöma hatbrottsmotiv

Bedömningen av om anmälan är ett hatbrott eller inte har gjorts utifrån *all information i fritexten* och därefter kodats enligt de kodningsregler som utarbetats.⁸¹ Finns det relaterade anmälningar i fritexten, har dessa kontrollerats för att utröna om det finns ytterligare information där som pekar på att den ursprungliga anmälan är ett hatbrott. Däremot sker ingen kontroll av information från DurTvå⁸² eller skrivelser. Vid anmälningar där hatbrottsmotiv kan misstänkas, men där det inte tydligt framgår, kontaktas utredande polis via telefon.

För de anmälningar som identifierats som hatbrott eller som kan misstänkas vara hatbrott har en dubbelkodning skett, vilket innebär att en utredare på Brå har gjort en första oberoende bedömning och ytterligare en utredare sedan har kontrollerat bedömningen i ett andra steg.

Resultat från specialstudien

Studien visar att det inom polismyndigheterna totalt sett markerats 7 062 anmälningar som misstänkta hatbrott 2010. Jämfört med föregående år är det en minskning med 17 procent. 9 anmälningar har upprättats, men i ett senare skede avbrutits.⁸³ Ett resultat i studien är att

- 2 566 av anmälningarna markerade av polisen har även identifierats av Brå som hatbrott i statistiken.

Vid en manuell genomgång av fritexterna för de anmälningar som polisen markerat som misstänkta hatbrott (4 496 anmälningar), men som Brå inte identifierat som hatbrott i hatbrottsstatistiken framkom att

- 4 268 anmälningar (95 procent) ej kan identifieras som hatbrott enligt Brå:s definition.
- 179 anmälningar (4 procent) kan identifieras som hatbrott.
- 49 anmälningar (1 procent) kan misstänkas vara hatbrott (varav 14 anmälningar bedömdes som hatbrott och 35 anmälningar bedömdes som ej hatbrott när utredare hos polisen kontaktades).

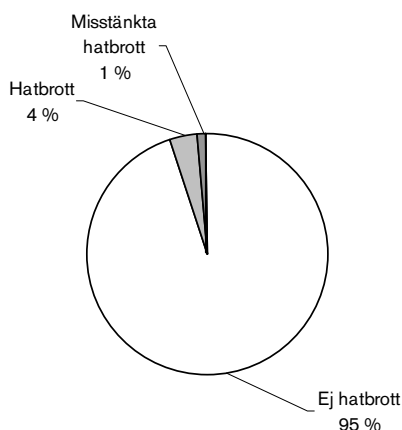
⁸¹ En validitetsfråga är om fritexten räcker för att bedöma om en anmälan har ett hatbrottsmotiv. En vidareutveckling av studien skulle vara att även beställa in den information som finns i DurTvå, samt kontakta samtliga polisutredare för fallen. Detta har av resursskäl inte varit genomförbart.

⁸² Polisens utredningssystem DurTvå är en förkortning för datoriserad utredningsrutin.

⁸³ Det kan vara lokala brott samt anmälningar som Brå inte mottagit. Dessa har inte inkluderats när grupperingen av materialet skett.

Det innebär att Brå inte har kunnat identifiera något hatbrottsmotiv i majoriteten (4 303 stycken) av polisens hatbrottsmarkerade anmälningar.

Figur 2. Andel anmälningar markerade i RAR som misstänkta hatbrott år 2010, uppdelat på bedömning efter genomläsning av fritext.

Resultatet visar att det i en stor andel av de markerade anmälningarna hos polisen inte är möjligt att genom fritexten i RAR utläsa varför anmälningen har markerats som hatbrott. Av den andel anmälningar som Brå:s statistik inte fångar upp har 95 procent bedömts som ej hatbrott vid granskningen 2010, vilket är en något högre andel än vid 2009 års kvalitetsstudie (92 procent). När det gäller matchningen mellan hatbroten som identifierats av Brå respektive polisen så är det dock en större andel av polismyndigheternas RAR-markerade anmälningar 2010 som överensstämmer med de identifierade hatbroten i Brå:s statistik än det var året innan (36 procent 2010 jämfört med 30 procent 2009).

Brottslighet som gränsar till hatbrott markeras som hatbrott

En tendens som framkommer i granskningen är att polismyndigheterna väljer att markera anmälningar som gränsar till hatbrottslighet, men som enligt Brå:s definition av hatbrott inte faller inom området. Det handlar om anmälningar som rör hedersrelaterad brottslighet, djurrättsaktivism och den autonoma rörelsen, vit makt-miljön där det inte finns ett hatbrottsmotiv, politiskt motiverad brottslighet mot förtroendevalda samt brott som begås mot myndighetspersoner (till exempel poliser och anställda inom kriminalvården). I ett flertal fall har anmälningar även markerats för att en person har ett "hat" mot en annan person, utan att ett hatbrottsmotiv kunnat identifieras.

RAR-markeringen fångar upp en mindre andel anmälningar som hatbrottsstatistikens urval missar

Trots att det finns brister i hur polisen använder markeringen avseende syfte och användningsområde samt att polisens hatbrottsdefinition skiljer sig något från Brå:s definition, kunde det i 5 procent av anmälningarna identifieras ett misstänkt eller ett faktiskt hatbrottsmotiv som Brå inte

hade fångat upp i statistiken.⁸⁴ En förklaring är att RAR-markeringen används på samtliga anmälda brott, medan hatbrottsstatistiken bygger på ett urval av brottstyper.⁸⁵ Exempel på två brottskategorier där anmälningar inte fångas upp är rån och stöldbrott. En annan förklaring är att Brå inte fångar upp alla relevanta anmälningar med den nuvarande urvalsmetoden, där sökord används för att selektera anmälningar. Om ett ord till exempel är felstavat eller för generellt ger det inte träff via sökordslistan.

Hur används RAR-markeringen på polismyndigheterna?

För att kartlägga hur arbetet sett ut under 2010 sändes en enkät⁸⁶ ut till bland annat Brå:s 21 kontaktpersoner för hatbrott hos polismyndigheterna. Svar inkom från 21 polismyndigheter och bearbetades för rapporten.

Syftet med införandet av hatbrottsmarkeringen var inte att föra statistik över antalet anmälda hatbrott utan snarare att öka medvetandet kring hatbrott. 8 stycken av de 21 svarande polismyndigheterna uppgav att informationen om hatbrott i RAR används för att göra kartläggningar, statistik, analysera brottstrender och så vidare. Den kan till exempel användas för att få en överblick och uppskattning över misstänkta hatbrott och/eller om det finns högerextrema grupperingar/organisationer som är verksamma inom länet.

Ett flertal polismyndigheter uppger dock att det vid en granskning av markerade anmälningar framgår att många ärenden är felmarkerade. Vissa polismyndigheter uppger att de har påbörjat ett arbete med att kontrollera kvaliteten på de markerade anmälningarna och att åtgärder planeras för att förbättra användningen och kvaliteten. Enstaka polismyndigheter uppger att de redan genomför ett intensivt kontrollarbete med upparbetade rutiner. Samtliga hatbrottsmarkerade anmälningar kontrolleras och de som felaktigt markerats som hatbrott i RAR skickas tillbaka till anmälningsupptagaren.

En markerad anmälan i RAR kan ge relevant information

Det har vid Brå:s granskning av anmälningarna framkommit att RAR-markeringen ofta ger relevant information som är viktig vid bedömningen om en anmälan är ett hatbrott eller inte. Framför allt handlar det om anmälningar där ord i fritexten är för generella eller inte ger en träff via sökordslistan. Exempel på begrepp och ord kan vara ”stick tillbaka”, ”Sverige” och ”åk hem till landet” som ger för många sökträffar. Utöver det kan en anmälan vara hatbrottsmärkt och hänvisa till relaterade anmälningar. Vid en genomläsning av dessa anmälningar kan det till exempel framgå att gärningspersonen utsätter målsäganden för ett hatbrott, medan fritexten är för generell för att bedöma det utan denna extra information. Ett exempel kan vara ett homosexuellt par som ofredas upprepade gånger, men där det i den ena anmälningen återfinns ett sökord som ”homosexuell” medan det i den andra anmälningen inte finns ett sådant sökord, dock en markering på anmälningen om att det gäller ett hatbrott.

⁸⁴ För de anmälningar som misstänkts vara hatbrott har utredare kontaktats på polismyndigheterna. 14 av anmälningarna (29 procent) har genom ytterligare information identifierats som hatbrott, medan 35 av anmälningarna (71 procent) identifierats som ej hatbrott.

⁸⁵ En förklaring till att majoriteten av granskade anmälningar inte kan identifieras som hatbrott vid en läsning av fritexten i RAR är att enskilda polisers kunskap om hatbrott har betydelse.

⁸⁶ Se frågeformuläret i bilaga 3.

Gemensam definition av hatbrott inom polisen som kvalitetshöjande åtgärd

Som en sammanfattning av studien över hatbrottsmarkerade anmälningar i RAR kan det konstateras att Brå:s metod för att söka hatbrottsanmälningar fångar upp en stor andel anmälningar som polisen inte identifierar. Samtidigt markerar polismyndigheten många anmälningar som hatbrott som inte kommer med i statistiken. Det kan finnas flera förklaringar till det, bland annat att Brå inte lyckas identifiera alla hatbrottsanmälningar med de metoder som används. Det framgår att RAR-markeringen omfattar en mindre andel anmälningar som Brå vid granskning bedömer är hatbrott. Det är därför viktigt att bland annat löpande arbeta med att uppdatera sökordslistan så att nya ord inkluderas. Dock är många av orden eller uttrycken alltför generella för att kunna ingå i sökordslistan, då alltför många ickerelevanta anmälningar skulle komma att ingå i urvalet. Exempel på det är uttryck som ”du är inte svensk” eller ord som vit, svart eller mörk.

Brå:s studie visar dock att den främsta orsaken troligtvis är att många av polisens anmälningar är felmarkerade. Det framgår inte minst då allt från ringa bruk av narkotika till anmälningar om försvunna personer har hatbrottsmarkerats av polismyndigheterna. Polisen anger även själva i den enkät Brå skickat ut⁸⁷ att det förekommer många felaktigheter i vad som registreras som hatbrott. En annan aspekt av det är att det även är relativt vanligt förekommande att anmälningar som gränsar till hatbrottslighet (exempelvis politiskt motiverad brottslighet mot förtroendevalda, djurrättsaktivism och hedersrelaterad brottslighet) markeras som hatbrott, det vill säga brott som inte ingår i Brå:s urval. Vad som definieras som hatbrott skiljer sig dessutom åt mellan de olika polismyndigheterna och det vore därför önskvärt om man arbetade fram en gemensam definition av hatbrott inom polisen. En gemensam definition skulle på sikt medföra en bättre kvalitet på de anmälningar som är hatbrottsmarkerade och därmed kunna innebära att markeringen kan komma att användas av polismyndigheterna för att samla statistik över hatbrott som är jämförbar mellan de olika polismyndigheterna, något som i dag inte är möjligt då respektive polismyndighet har sitt eget sätt att räkna och definiera hatbrott.

---

⁸⁷ Se bilaga 3.

Referenser

- Berk, Ricard, A., Boyd, Elizabeth, A. och Hamner, Karl, M. (2003). Thinking more clearly about hate-motivated crimes. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Bremberg, Gabriella, Kågefors, Anna-Karin och Plunkett, Arletta (2002). Butiksstölder vanligast bland minderåriga. I: *Apropå 4*: s. 10–11.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2002). *Hatbrott. En uppföljning av rättsväsendets insatser*. Rapport 2002:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2004). Olaga diskriminering. I: *Brottsutvecklingen i Sverige 2001–2003*. Rapport 2004:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2006a). *Hatbrott 2005. En sammanställning av polisanmälningar med främlingsfientliga, antisemitiska, homofobiska och vit makt-ideologiska motiv*. Webbrapport 2006:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2006b). *Konsten att läsa statistik om brottslighet*. Rapport 2006:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2007). *Hatbrott 2006. En sammanställning av polisanmälningar med främlingsfientliga, islamofobiska, antisemitiska och homofobiska motiv*. Rapport 2007:17. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2008). *Diskriminering i rättsprocessen. Om missgynnande av personer med utländsk bakgrund*. Rapport 2008:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2011a). *Nationella trygghetsundersökningen 2010. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport 2011:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2011b). *Nationella trygghetsundersökningen 2010. Teknisk rapport*. Webbrapport 2011:2. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Forum för levande historia (2006). *En studie av homofoba hatbrott i Sverige*. Författare: Tiby, Eva. Stockholm: Forum för levande historia.
- Gerstenfeld, Phyllis B. (2003). *Hate crimes. Causes, Controls and Controversies*. London: Sage.

- Green Donald P., McFalls Laurence H. och Smith Jennifer K. (2003). *Hate crime: An emergent research agenda I: Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Hall, Nathan (2005). *Hate crime*. Cullompton, Devon: Willan.
- Justitiedepartementet (2006). *En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009*. Skr. 2005/06:69. Stockholm: Riksdagen.
- Länskriminalpolisen Underrättelseroteln (2009). *Promemoria angående hatbrott i Stockholms län 2008*. LKP-KUT rapp. 4/09. Författare: Göran Ericson.
- Office for democratic institutions and human rights, ODIHR (2010). *Hate crimes in the OSCE region – incidents and responses. Annual Report for 2009*. Warsaw: OSCE/ODIHR.
- Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO (2008). *HomO:s KommunHandbok – en vägledning för dig som arbetar med brottsförebyggande verksamhet*. Hämtat den 6 april 2011 från: <http://www.do.se/Documents/Material/Gamla%20ombudsm%c3%a4nens%20material/Kommunwebben_pdf_brottsforebyggande.pdf>.
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2007). *Att färgas av Sverige – om unga svartas upplevelser av rasism och diskriminering*. Författare: Kalonaityté, Viktorija, Kawesa, Victoria och Tedros, Adam. Stockholm: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.
- Petrosino, Carolyn (2003). Connecting the past to the future. Hate crime in America. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Regeringskansliet (2006). *Sveriges sjuttonde och artonde rapport till FN:s Kommitté för avskaffande av rasdiskriminering*. Stockholm: Fritzes.
- Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten (2008). *Redovisning av uppdrag angående hatbrott*. Dnr: POA-426-547/07, ÅM-A2008/0053.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2001). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2000*. Rapport från Säkerhetspolisen. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2005). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2004*. Rapportserie 2005:4. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Tiby, Eva (1999). *Hatbrott?: homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott*. Stockholm: Stockholms universitet, Kriminologiska institutionen.
- Tiby, Eva (2007). Att studera hatbrott. I Brottsoffermyndighetens nyhetsbrev. *Hot, våld och fördomar*. Nummer 2 – 2007. s. 7–8.
- Åklagarmyndigheten (2008). *Årsredovisning år 2007*. Stockholm: Åklagarmyndigheten.

Bilagor

Bilaga 1. Sökordslista

*invandrare	blatte*	folkfront*	info 14	libyen
*neger	blood*	främling*	info14	läbb
11 september	blåneger	främlingar	integration	läspiska
1312	bombare	fundamentalist	intergender	massinvandring*
Al Qaida	bosnisk	färgad*	intersexuell*	mecka
HBTperson*	brasilian*	förintelse*	invandr*	mekka
SS	bss	församling	irak*	midgård*
adopt*	buddh*	gay*	iran*	minneslund
afgan	burkha	gestapo*	iraqs	molla
afghan	buttboy	grisblod	islam*	monkey
afrika*	bög*	guling	israel	moske
al qaida	bön	gypsy	jehovas	moske*
alah	bönehus	hakkors*	jesus*	moskè
alban*	bönematta	hakors	judar*	moské*
algeriet	chile*	hans make	jude*	moské*
alk*ida*	chingchong	hans man*	judin*	mulatt
allah	cigenar*	hans pojkvän*	judisk*	mulla
alq*ida*	colombia	harkors	jugge*	muslim*
antiafa*	combat	hatbrott*	jugoslav*	musse
antifemin*	dansk	hatmotiv	kackerlacka	muslim
antijudisk*	diskrimin*	hbt	karikatyr	mångfald
antikapital*	dragking	hedersm*	kelterkors*	mångkultur
antirasist*	dragqueen	heil*	kines*	mörkh*
antisem*	ethnic*	helig	kkk	mörkhudad
antisionis*	etnis*	helsingborgskampanjen	klux	nasis*
apa	extremhög*	hemland*	kongo	nasistisk
aparth*	fag	hennes flickvän*	koran*	nasse*
apland*	faget	hennes fru*	korea*	nassist*
apor	faggot	hetero*	kosovo	nationalsocialist*
arab*	fagot	hindu*	kristen*	nationalsocialistisk front*
arbeit macht frei*	fags	hitler*	kristna	nationell ungdom*
arier*	fasci*	homo*	kulturberikare	nazi*
arisk*	fatwa	honour	kurd*	nd
aryan*	femin*	hottentott	kvinnoförtryck*	ndu
asiat*	fikus*	hron	kyrka	near bin, laden
asylsökande	finland*	hudfär*	könsbyte	near black, bastard
auschwitz	finndj*	hustrumisshandlare	könsidentitet	near black, power
bananbåt*	finne	huvudbonad	könsuttryck	near go, home
bananrepu*	finnjävel*	huvudduk	lappjävel*	near hammare, skära
begravningsplats*	finnpaj*	härkomst	latinam*	near mörk*, hud*
bevara sverige svenskt	finsk*	högerex*	latino	near mörk*, hy*
bisexu*	fjolla	högermilj*	lebb*	near profet*, mohammad
blackey	flata*	ickesvensk*	lesbian	near profet*, mohammed
blate	flator*	imam	lesbisk*	near profet*, muhammad
blatt*	flygplanskapare	indian	lespisk*	near profet*, muhammad
blatta*	flykting*	indie*	liban*	near regnbågs*, flagg*

near res, hem	rastistisk	svenskfientlig*	zigen*
near resande, folk	religon*	svenskhatare*	zog
near sexuell*, lägg*	religö*	svenskjä*	äckelflata*
near svart*, hudfärg*	rfsi*	svensksvin*	åk hem
near svart*, hy*	rfsu*	sverigedem*	åk tillbaka
near svarta, djävel	rikets sal	swastika	öststat*
near svarta, jävel	romer*	synag*	
near svensk*, zo*	romskt*	syrian*	
near white, power	russians	<i>särbehandlad*</i>	
neger*	rwanda	tai	
negger	ryssdjävlar*	taliban*	
<i>negrar*</i>	röding*	tattar*	
negre*	salemfonden*	terrorist	
negro*	samfund	thai*	
neiger	samkön*	transa	
nigeria*	satanist*	transsexuell	
nigger*	sd	transgender	
niggro	semit*	transperson	
nordisk	serb*	transsexu*	
ns	sharia	transvestit	
nsf*	shiamuslim	troende	
nyfasc*	sieg	<i>trosbekännelse*</i>	
nynasist	sion*	turban	
nynaz*	sjal	turk*	
nysvensk*	självordbombare	tyskland	
ortodox	självordsbombare	ungrare	
osama	skinhead	ursprung	
palestin*	skinnskall*	ursvensk*	
partnerskap*	slöja	usama	
patriot*	slöjan	utländsk*	
persisk*	smr	utlänning*	
pingst*	smygbög	utlänsk*	
polack*	somal*	uzbekistan	
polen*	stjärtgosse	vam	
pride	straffskärpning*	vasakärven	
profet	sunni*	<i>viting*</i>	
propag*	svart skalle	vit makt*	
qx	svartdjävul*	vit revolution	
rahowa	svarting*	vitryssi*	
rasförrädare*	svartjävul*	vitskalle	
rasisitisk	svartskall*	vitt ariskt motstånd	
rasism*	svastika*	wasak*	
rasist*	svennar	white	
rasmix*	svenne*	<i>White Pride World Wide*</i>	
rassist	svennig	<i>WPWW*</i>	
rassister	svenska motståndsrörelsen*	zienar*	

* betyder att ordet trunkerats, det vill säga, att alla möjliga former av ordet söks på efter *.

near*: avser två sökord som ska ligga nära varandra i texten för att markeras.

Kursiverade sökord betyder att dessa 6 ord är nya från och med år 2010.

Bilaga 2. Urval av brottskoder

Mord

Brottskoder: 0303–0304 och 0307–0313.

Misshandel/grov misshandel

Brottskoder: 0351–0358, 0361–0368, 0371–0378, 0381–0388, 1701–1704, 1706, 9301–9356

Olaga hot samt ofredande

Brottskoder: 0405–0410, 0413–0414, 0426–0429, 1705.

Ärekränkingsbrott

Brottskod: 0501.

Skadegörelse

Brottskoder: 1201–1203, 1205–1206.

Klotter

Brottskoder: 1208–1209.

Hets mot folkgrupp

Brottskod: 1604.

Olaga diskriminering

Brottskod: 1605.

Övriga brott

Brottskoder: 0000, 1301–1304, 1606, 1707–1710, 2002, 4007–4010, 4013, 4023, 4028, 4030, 9001.

Bilaga 3. Enkät om polismyndigheternas arbete mot hatbrott år 2010

Bakgrund

Brottsförebyggande rådet (Brå) har blivit utnämnd som nationell kontaktpunkt för hatbrott till *The Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR)*⁸⁸ av Justitiedepartementet. ODIHR:s uppdrag är att samla in tillförlitlig officiell statistik kring hatbrott.⁸⁹ Brå har i uppdrag att samla in information årsvis om hatbrott i Sverige samt att skicka denna information efter en sammanställning till ODIHR.

Fylla i enkäten

Vänligen fyll i nedanstående enkät i samarbete med relevanta aktörer inom er polismyndighet. Svaren representerar respektive polismyndighet och är därför inte anonyma. Enkäten är uppdelad i två delar, där en första del frågar om arbetet mot hatbrott på myndigheten, utbildning och samverkan med olika aktörer, medan den andra delen mer i detalj frågar om projekt som bedrivits som rör hatbrott. Tidsperioden som den första delen av frågorna behandlar är enbart **år 2010**.

Hur kommer informationen att användas?

Informationen som samlas in om hatbrott kan komma att användas i Brå:s kommande rapporter om hatbrott, men framförallt kommer informationen som mottas av ODIHR att redovisas i ODIHR-rapporter och på två hemsidor om lagstiftning⁹⁰ och hatbrott.⁹¹ Uppgifter som lämnas enligt denna enkät kommer att hanteras i enlighet med sekretesslagens (SFS 1980:100) bestämmelser.

På förhand tack för din medverkan!

1. ARBETE MOT HATBROTT ÅR 2010

1. Ange antalet personer som arbetar heltid med hatbrottsrelaterade frågor vid polismyndigheten.

2. Har polismyndigheten en definition av hatbrott? Om nej, fortsätt med fråga 4.

- Ja
 Nej

3. Om ja → beskriv hur ett hatbrott definieras på myndigheten eller **bifoga dokumentation på hur definitionen ser ut.**

⁸⁸ <http://www.osce.org/odihr/>

⁸⁹ Enligt beslut från Ministerrådet Nr. 4/03 och 10/05 om tolerans och icke-diskriminering.

⁹⁰ <http://www.legislationline.org/>

⁹¹ TANDIS (the Tolerance and Non-Discrimination Information System)

<http://tandis.odihr.pl/index.php?p=country,swe>

4. Har polismyndigheten skriftliga instruktioner för att identifiera hatbrottsmotiv vid en anmälan? Om nej, fortsätt med fråga 6.

- Ja
 Nej

5. Om ja → beskriv kort de skriftliga instruktionerna eller **bifoga dokumentation på hur instruktionerna ser ut.**

6. Används RAR-fältets information för att föra hatbrottsstatistik, göra kartläggningar, analysera brottstrender m.m.? Om nej, fortsätt med fråga 8.

- Ja
 Nej

7. Beskriv hur RAR-fältets information används.

8. Samverkar polismyndigheten med andra samhällsaktörer (t.ex. andra myndigheter, ideella organisationer) för att förebygga, uppmärksamma och sprida kunskap om hatbrott?

- Ja
 Nej

9. Samverkar polismyndigheten, i dessa frågor, med organisationer som kan erbjuda brottsofferstöd?

- Ja
 Nej

10. Har polismyndigheten genomfört åtgärder under år 2010 för att fler brottsoffer ska anmäla hatbrott?

- Ja
 Nej

11. Har polismyndigheten utbildat personalen om hatbrott under år 2010?

- Ja
 Nej

12. Planerar polismyndigheten utbilda personalen om hatbrott under år 2011?

- Ja
 Nej

13. Vilka mål har polismyndigheten för att förbättra arbetet mot hatbrott?

2. PROJEKT SOM RÖR HATBROTT UNDER ÅR 2010

14. Har polismyndigheten arbetat med projekt/initiativ som rör *hatbrott under år 2010* inom något/några av dessa områden? Var vänlig och kryssa i en eller flera rutor.

- Förbättrad data/informationsinsamling
- Arbete med att öka anmälningsbenägenheten vid hatbrott
- Arbete med att öka förtroendet för rättsväsendet
- Utbildningssatsningar i rättsväsendet
- Brottsofferstöd

3. PROJEKTBESKRIVNINGAR

Bifoga också de rapporter/dokumentation som finns på svenska samt gärna om det finns sammanfattat på engelska.

15. Var vänlig och skriv en kort summering av de projekt/initiativ som rör hatbrott enligt formatet nedan (se bifogade mallar):

- Projektet/initiativets *namn*
- Projektets *tidsperiod* (startdatum och slutdatum)
- Vilket *område* rör projektet
- På vilken *nivå* projektet genomförts (lokal, regional eller nationell nivå)
- Vilken *typ av aktör* som initierat projektet (exempelvis regering, myndighet, ideell organisation m.m.) och namnet på aktören.
- Vilken *påverkan/effekt* projektet haft/kan komma att ha
- En *sammanfattning* av projektet

1. Projektet/initiativets *namn*

Projektets *tidsperiod*

Vilket *område* rör det här projektet

- Förbättrad data/informationsinsamling
- Arbete med att öka anmälningsbenägenheten vid hatbrott
- Arbete med att öka förtroendet för rättsväsendet
- Utbildningssatsningar i rättsväsendet
- Brottsofferstöd

På vilken *nivå* genomfördes projektet? Vänligen kryssa i samtliga rutor som stämmer.

- Lokal
- Regional
- Nationell

Var vänlig och specificera *nivån*.

Vilken *typ av aktör* initierade projektet? Vänligen kryssa i samtliga rutor som stämmer.

- Regering
- Myndighet
- Ideell organisation
- Övrig aktör

Var vänlig och specificera *namnet* på aktören.

Vilken *påverkan/effekt* har/kan projektet komma att ha?

Beskriv kortfattat projektet (*sammanfattning*)

Bilaga 4. Metod

Tillvägagångssätt vid brotten

Kategorin tillvägagångssätt beskriver tillvägagångssättet för brottet. I resultatavsnitten i årsboken för hatbrott finns också en grövre indelning i tre kategorier för att sammanfoga liknande grupper. Dessa tre kategorier är *fysisk kontakt* (grupp 1), *närhet* (grupp 2) och *distans* (grupp 3–9). Tillvägagångssätt indelas enligt följande:

1. *Direkt mot person, fysisk kontakt*

Denna grupp väljs om det uppstår fysisk kontakt, exempelvis att gärningspersonen tagit ett stryppgrepp på den utsatte och brottet är direkt riktat mot en person eller väl avgränsad grupp (ett par eller en familj). Exempel på brottstyper för detta alternativ kan vara mord, misshandel eller våld mot tjänsteman.

2. *Direkt mot person, närhet*

Denna grupp väljs om det inte uppstår fysisk kontakt och när brottet är direkt riktat mot en person eller en väl avgränsad grupp (ett par eller en familj), exempelvis genom att gärningspersonen hotat och skrikit mot den utsatte. Typiska brottstyper för denna kategori är olaga hot, ofredande, ärekränkning och olaga diskriminering.

3. *Allmänt klotter*

Denna grupp väljs om brottet har förmedlats via klotter och inte är riktat direkt mot en person eller väl avgränsad grupp (ett par eller en familj). Det kan vara genom nedsättande ord som ”jävla neger” på en busskur.

4. *Internet*

Denna grupp väljs om brottet har förmedlats via internet. Det inkluderar e-post, hemsidor (som tryckta tidningars hemsidor) och chatt på exempelvis MSN. Exempel på vanliga brottstyper för alternativet är olaga hot, ofredande, ärekränkning och hets mot folkgrupp.

5. *Medier*

Denna grupp väljs om brottet förmedlas via radio, tv eller tryckt press.

6. *Postbrev*

Denna grupp väljs om brottet förmedlas via brevlådan och kan utgöras av såväl postbrev som reklamblad eller annat tryckt material.

7. *Sms*

Denna grupp väljs om brottet förmedlas via sms.

8. *Telefon och/eller fax*

Denna grupp väljs om brottet förmedlas via fast telefoni, mobil eller fax.

9. *Övrigt*

Övrigt som grupp väljs när brottet utförts på ett sätt som inte ryms i ovanstående kategorier. Exempel på brottstyper i denna kategori är hets mot folkgrupp.

Plats

Kategorin plats beskriver den plats där brottet begicks. Kategoriseringen avser målsägandes perspektiv – är det exempelvis en dörrvakt på en krog som blir utsatt för ett hatbrott kodas brottsplatsen som arbetsplats och inte nöjesplats. Plats indelas i tolv grupper enligt följande:

1. Arbetsplats

Brottet sker på eller i anslutning till arbetsplatsen.

2. Hem

Brottet sker i eller i anslutning till det egna hemmet. I villa och radhus inkluderas hus och trädgård. För flerfamiljshus inkluderas lägenhet, balkong, uteplats samt trapphus. Däremot kodas källare, vind eller tvättstuga som övrig plats.

3. Internet

Om tillvägagångssätt kodas som internet ska även platsen kodas som internet. Exempel är ärekränkning eller olaga hot i elektronisk form via e-post, hemsidor eller chatt på MSN.

4. Offentliga transportmedel

Brottet sker på eller i anslutning till offentliga transportmedel, med vilka avses all form av kollektivtrafik, såsom buss, tunnelbana, spårvagn och tåg. Även taxi räknas in i denna kategori.

5. Nöjesplats

Brottet sker på eller i anslutning till nöjesplats, med vilket avses fysiska lokaler såsom restauranger, nattklubbar eller barer. Festivaltäkt, öltält och andra platser av mer temporär karaktär kodas i stället som allmän plats.

6. Religiös plats

Brottet sker på eller i anslutning till religiösa platser, såsom synagogor, moskéer, kyrkor eller begravningsplatser.

7. Skola

Brottet sker i skolan eller på skolgården. Med skola avses utöver grundskola och gymnasium även högskola.

8. Medier

Brottet sker via radio, tv eller tryckt press.

9. Sms

Om tillvägagångssättet kodas som sms ska även platsen kodas som sms. Exempel är hotfulla eller kränkande smsmeddelanden till personens mobiltelefon.

10. Allmän plats

Brottet sker på en allmän plats utomhus exempelvis på gatan, på ett torg eller i en park.

11. Övriga platser

Brottet sker på en plats inomhus, som inte ryms i ovanstående kategorier. Exempel är när brottet sker i någon annans hem, träningslokal, café, butik, garage, tvättstuga, källare, vind med mera.

12. Uppgift saknas

Här framgår det inte på vilken typ av plats som brottet ägt rum och därför kodas platsen med kategorin uppgift saknas.

Relation mellan gärningsperson och utsatt

Kategorin relation beskriver förhållandet mellan gärningspersonen och den utsatte. I resultatavsnitten i årsboken för hatbrott finns även en indelning i fyra grövre kategorier för att sammanfoga liknande grupper. Dessa fyra kategorier är *närstående* (grupp 1–4), *ytligt bekant* (grupp 5–8), *obekant* (grupp 9–11) och *uppgift saknas* (grupp 12). Relation indelas inledningsvis enligt följande:

1. Gift/partner/sambo
2. Före detta partner

Gärningspersonen är den utsattes före detta partner eller en eventuell ny partners expartner.

3. Släkt

Gärningspersonen kan vara såväl nära familj som avlägsen släkting. Kan även vara den utsatte partners familj.

4. Vänner/bekanta

Gärningspersonen är alltifrån en ytlig bekant till nära vän.

5. Kollega

Gärningspersonen är en arbetskamrat från den utsattes arbetsplats.

6. Skolkamrat

7. Granne

8. Känd person/grupp

Gärningspersonen är en för den utsatte, till namn eller utseende, känd person och tillhör inte någon av kategorierna 1–8, exempelvis en bekants bekant. Utöver det kategoriseras i denna kategori även de hatbrott som begås av kända nationalsocialistiska eller högerextrema grupper.

9. Kund/klient

Gärningspersonen är kund eller klient och utsätter en serviceperson för hatbrott, exempelvis butikspersonal, restaurangpersonal, banktjänstemän, ordningsvakter, poliser med flera.

10. Servicepersonal

Gärningspersonen ger den utsatte service i någon bemärkelse, exempelvis butikspersonal, restaurangpersonal, banktjänstemän, ordningsvakter, poliser med flera.

11. Okänd person

Gärningspersonen är helt okänd för den utsatte, såväl till namn som utseende.

12. Uppgift saknas

Gärningspersonen kan vara såväl känd som okänd, men det framgår i anmälan inte vilken typ av relationsförhållande som råder mellan gärningsperson och utsatt.

Bilaga 5. Kvalitetsdeklaration hatbrottsstatistiken

Anmälda hatbrott 2010

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Rättsväsende

A.2 Statistikområde

Hatbrott

A.3 Statistikprodukten ingår inte i Sveriges officiella statistik

Statistiken över anmälda hatbrott behandlar statistik om brott och brottslingar (Kriminalstatistik), som inte är officiell statistik. Hatbrottsstatistiken består av statistikområdena:

- Anmälda hatbrott
- Uppklarade hatbrott
- Målsägande vid hatbrott
- Personer misstänkta för hatbrott
- Tidigare brottslig belastning för personer misstänkta för hatbrott (lagföringsuppgifter)

A.4 Statistikansvarig

Brottsförebyggande rådet (Brå)

Kontaktperson: Klara Klingspor

Telefon: 08 – 504 454 12

Telefax: 08 – 401 90 53

e-post: klara.klingspor@bra.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Brottsförebyggande rådet (Brå)

Kontaktperson: Klara Klingspor

Telefon: 08 – 504 454 12

Telefax: 08 – 401 90 53

e-post: klara.klingspor@bra.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Regeringens uppdrag att redovisa hatbrottsstatistik.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (före den 30 juni 2009, 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100)).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204) och datalagen (1973:289) för behandling som påbörjats före personuppgiftslagens ikraftträdande.

A.8 Gallringsföreskrifter

Uppgifterna i personregistret skall gallras när de inte längre behövs för sitt ändamål enligt 19 § i lag (2001:99) om den officiella statistiken. Enligt 1 § tredje stycket lagen (2001:100) om den officiella statistiken gäller 19 § inte bara officiell statistik, utan även annan statistik.

A.9 EU-reglering

Ingen EU-reglering berör hatbrottsstatistiken.

A.10 Syfte och historik

Syftet med statistiken över hatbrott är att ge information om nivå, utveckling och struktur för de polisanmälningar med olika hatbrottsmotiv som identifieras under ett år i Sverige. Ett annat syfte är att bidra med kunskap till den forskning som bedrivs på området och att bistå rättsväsendet med underlag för uppföljning av de åtgärder som vidtas enligt den nationella handlingsplanen. Hatbrottsstatistiken är ett underlag som tillsammans med andra studier och forskning kan ge en bättre bild av situationen avseende hatbrott i Sverige.

Sedan början av 1990-talet har hatbrott med främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska motiv kartlagts. Säkerhetspolisen (Säpo) ansvarade för produktionen av hatbrottsstatistik fram till 2005 års statistik. Sedan Brå tog över sammanställningen av hatbrottsstatistiken från Säpo 2006 har större fokus lagts på att ge en mer detaljerad information om hatbrott. Statistiken har under årens lopp påverkats av olika förändringar i bl.a. lagstiftning, statistikrutiner, fördelning av polisresurser m.m. Dessa påverkningar har i vissa fall gett effekter på statistikens jämförbarhet över tid.

A.11 Statistikanvändning

Hatbrottsstatistiken har många olika användare och användningsområden. De huvudsakliga är:

Lokala polismyndigheter som underlag för analys av utvecklingen av anmälda hatbrott i den egna polismyndigheten respektive det egna länet samt för uppföljning av den egna verksamheten.

Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket, Kriminalvården samt regeringskansliet och riksdagen som underlag för planering, analys och uppföljningsarbete.

Kriminologiska, sociologiska och juridiska institutioner m.m. vid olika universitet, för att följa utvecklingen samt för initiering av forskning.

Intresseorganisationer för analys av utvecklingen av vissa typer av anmälda hatbrott.

Riksdagens utredningstjänst, media med flera för allmän information om utvecklingen på hatbrottsområdet regionalt och i hela riket.

A.12 Uppläggning och genomförande

Den löpande hatbrottsstatistiken är en urvalsundersökning. Underlaget bygger på de uppgifter som polisen och åklagarna registrerar i sina administrativa system. Uppgifterna kommer huvudsakligen från polisens RAR-system (Rationell AnmälningsRutin). Under 2006 utvecklade Brå ett eget systemstöd för att söka fram, koda och granska hatbrottsanmälningar.

För att fånga upp hatbrottsanmälningar används tre olika datainsamlingsmetoder. Den första insamlingsmetoden innebär att en sökning på ord görs i fritexten på samtliga anmälningar som omfattar brottstyperna våldsbrott, olaga hot, ofredande, ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse/klotter, olaga diskriminering och diverse övriga brott. Den andra insamlingsmetoden innebär en totalundersökning av samtliga anmälningar avseende brottstyperna olaga diskriminering och hets mot folkgrupp som registrerats under kalenderåret. Den tredje insamlingsmetoden innebär att samtliga anmälningar som av polismyndigheterna markerats som misstänkta hatbrott i RAR under kalenderåret samlas in och granskas. När samtliga hatbrottsanmälningar identifierats genom en granskning genom de tre insamlingsmetoderna görs en manuell kodning av ett antal variabler.

Årsstatistik över anmälda hatbrott tas fram under mars månad året efter redovisningsårets utgång.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inom rättsväsendet pågår ett omfattande utvecklingsarbete av de system från vilka grunduppgifter hämtas till produktionen av hatbrottsstatistiken. Under de närmaste åren kommer flertalet av de system som i dag levererar uppgifter till Brå att bytas ut.

På Brå påbörjas ett arbete med att bland annat titta över möjligheten att med ett nytt tillvägagångssätt producera hatbrottsstatistiken genom en möjlig effektivisering vid sammanställningen av uppgifter till hatbrottsstatistiken och en ändrad periodisering för publicering.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

Se punkt A.10 Syfte och historik.

1 Statistikens innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Hatbrottsstatistiken innehåller uppgifter om anmälda och uppklarade hatbrott, målsägande vid hatbrott, personer misstänkta för hatbrott och uppgifter om tidigare brottslig belastning. I statistiken redovisas antalet hatbrottsanmälningar, som polisanmäls under redovisningsperioden, per hatbrottsmotiv och brottstyp för landet, länen, storstadskommunerna och i vissa kommuner.

1.1.1 Objekt och population

Anmälda hatbrott:

Hatbrottsstatistikens målpopulation för denna del (undersökningspopulation) utgörs av anmälda hatbrott i Sverige under kalenderåret. Tre insamlingsmetoder används för att fånga upp anmälda hatbrott. Populationen kallas anmälda hatbrott, även om den baseras på ett urval av alla brottsanmälningar i Sverige. Med anmälda brott avses de brott som anmäls och registreras som brott av polis, och åklagare. Några av dessa händelser kommer efter utredning att visa sig inte kunna betraktas som brott.

De viktigaste undantagen från huvudregeln anges nedan:

- Anmälda hatbrott utomlands ingår inte i statistiken.
- Alla anmälningar genomsöks inte, utan ett urval av brottstyper. Sökningen görs inte mot anmälningar avseende exempelvis narkotikabrott, personrån och sexualbrott.
- Enbart huvudbrott redovisas, det brott i anmälan som har den strängaste straffskalan och där motivet har bedömts vara relevant för statistiken.

Uppklarade hatbrott:

Hatbrottsstatistikens målpopulation för denna del (undersökningspopulation) utgörs av uppklarade hatbrott i Sverige där åklagaren eller polisen fattat ett brottsuppklarande beslut utifrån ett kalenderår fram till slutet av mars efterföljande år. Begreppet uppklarat är polisiärt och innebär att anmälan om brott klarats upp, antingen genom att en person bundits till brottet eller att det på annat sätt klarats upp. Uppklarade anmälningar innebär alltså inte att någon behöver ha dömts för brottet eller brotten i anmälan. Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som bedömts vara hatbrott.

Målsägande vid hatbrott

Hatbrottsstatistikens målpopulation för denna del (undersökningspopulation) utgörs av uppgifter om samtliga personer som är målsägande vid hatbrott under ett kalenderår. Huvudobjekt i statistiken är målsägandepgifter.

Personer misstänkta för hatbrott

Hatbrottsstatistikens målpopulation för denna del (undersökningspopulation) utgörs av uppgifter om samtliga personer som misstänks för hatbrott utifrån ett kalenderår. Huvudobjekt i statistiken är misstankar. Antalet misstänkta personer i statistiken är alla som i *något skede av utredningen* anses vara skäligen misstänkta oavsett om brottsmisstanken kvarstår eller ej efter avslutad utredning. Även personer som är inte är straffbara och minderåriga (under 15 år) ingår.

Tidigare brottslig belastning för personer misstänkta för hatbrott (lagföringsuppgifter)

Hatbrottsstatistikens målpopulation för denna del (undersökningspopulation) utgörs av uppgifter om lagföringsbeslut (senaste 10 åren) för samtliga personer som misstänkts för hatbrott under det aktuella kalenderåret. Med lagföringsbeslut avses i statistiken ett beslut om att en person som har förklarats skyldig till brott genom domslut i tingsrätt eller genom be-

slut av åklagare om att utfärda strafföreläggande som godkänts av den förelagde eller meddelad åtalsunderlåtelse. Lagföringsbeslut grupperas utifrån om personerna tidigare varit lagförda och i så fall hur många gånger. När flera personer ingår i samma lagföring räknas varje enskild person som en enhet i statistiken. En person som *misstänkts för flera brott* under ett år redovisas endast som en person i statistiken över misstänkta personer till skillnad från en person som *lagförts vid flera tillfällen* under ett år som redovisas som en person för varje lagföringstillfälle.

1.1.2 Variabler

Nedan följer en lista på de variabler som finns i hatbrottsstatistiken. En post avser ett diarienummer på en polisanmälan.

Beslutande myndighet:

Polismyndighet
Åklagarmyndighet

Brottskoder:

Brottsklassificering vid anmälan

Huvudbrott:

För varje hatbrottsanmälan väljs ett huvudbrott som sedan redovisas. Med huvudbrott avses här det brott i anmälan som har den strängaste straffskalan och där motivet har bedömts vara relevant för denna kartläggning.

Motiv:

En anmälan kan innehålla flera hatbrottsmotiv. I dessa fall har riktlinjen varit att gå på det mest framträdande motivet och därmed välja ett. De motiv som bedöms ligga bakom brottet har delats in i följande uteslutande kategorier:

- främlingsfientliga/rasistiska, mot minoriteter
- främlingsfientliga/rasistiska, mellan minoriteter
- främlingsfientliga/rasistiska, mot majoriteten
- islamofobiska
- antisemitiska
- övriga antireligiösa
- homofobiska
- bifobiska
- heterofobiska
- transfobiska.

Submotiv

Vid främlingsfientliga/rasistiska hatbrott redovisas även två submotiv som rör hatbrott mot afrosvenskar och romer efter följande kategorier:

- afrofbiska hatbrott
- antiromska hatbrott.

Vit makt-ideologiska hatbrott

I statistiken särredovisas om anmälningar har koppling till vit makt-ideologi eller till en specifik organisation:

- Anmälningar där ett uttalat/synbart vit makt-ideologiskt motiv saknas.
- Anmälningar där det finns ett uttalat vit makt-ideologiskt motiv och där det finns en koppling till nationalsocialistiska organisationer eller högerextrema grupper.

Koppling till organisation

För de anmälningar som har koppling till en specifik nationalsocialistisk organisation eller högerextrem grupp redovisas gruppen:

- Svenska Motståndsrörelsen(SMR)/Nationell Ungdom
- Svenskarnas Parti (SvP)
- Övriga grupper.

Tillvägagångssätt vid brotten

Fysisk kontakt

1. Direkt mot person, fysisk kontakt

Närhet

2. Direkt mot person, närhet

Distans

3. Allmänt klotter
4. Internet
5. Medier
6. Postbrev
7. Sms
8. Telefon/fax
9. Övrigt

Plats

1. Arbetsplats
2. Hem
3. Internet
4. Offentliga transportmedel
5. Nöjesplats
6. Religiös plats
7. Skola
8. Medier
9. Sms
10. Allmän plats
11. Övriga platser
12. Uppgift saknas

Relation mellan gärningsperson och utsatt

Närstående

1. Gift/partner/sambo
2. Före detta partner
3. Släkt
4. Vänner/bekanta

Ytligt bekant

5. Kollega
6. Skolkamrat
7. Granne
8. För den utsatte en känd person/grupp

Obekant

9. Kund/klient
10. Servicepersonal
11. För den utsatte en okänd person

Uppgift saknas

12. Uppgift saknas

Plats (geografiskt) för brottet:

- Riket
- Län
- Storstadskommun
- Kommun

Uppklaringsbeslut

Uppklaringsbeslut redovisas för uppklarade hatbrott i två kategorier. I statistiken redovisas även hur stor andel av anmälningarna som är ouppklarade vid det aktuella tillfället för urvalsdragningen.

Uppklarade hatbrott

- *Personuppklarade* hatbrott betyder att en person har bundits till brottet genom att åtal väckts, att strafföreläggande utfärdats eller att åtalsunderlåtelse meddelats.
- *Tekniskt uppklarade* hatbrott betyder exempelvis att det inte kan styrkas att ett brott begåtts
  1. att den anmälda gärningen inte bedöms vara brott
  2. att den misstänkta personen är minderårig (under 15 år) och ej straffmyndig
  3. *övriga tekniskt uppklarade*, det vill säga att angivelse saknas/återkallats, att åtal ej av särskilt skäl är påkallat ur allmän synpunkt eller att förundersökning inte inleds för att målsäganden inte vill väcka åtal.

Ouppklarade hatbrott

- *Under utredning*, vilket innebär att det inte tagits något beslut avseende det anmälda brottet.
- *Övriga ouppklarade* innebär att det exempelvis inte finns någon misstänkt person till det begångna brottet, eller att spaningsuppslag saknas. Ytterligare ett exempel på när ett brott är övrigt ouppklarat är när det trots utredning inte går att styrka att den misstänkte begått brottet.

Målsägande (brutto under året)

En anmälan kan innehålla en eller flera målsägande. Om en person är målsägande vid flera tillfällen under ett år redovisas personen som målsägande vid varje anmälningstillfälle. Målsägande är i de flesta fall den person som blivit utsatt för hatbrottet. Dock kan det i vissa fall förekomma att någon annan än den utsatte står som målsägande, till exempel om en förälder anmäler ett brott för sitt barns räkning. En kvalitetskontroll av målsägandeuppgifterna 2010 visade att i knappt 5 procent av anmälningarna stämde uppgifter om målsägande och brottskod inte överens.

Misstänkta personer (netto under året)

Antalet misstänkta personer är i statistiken alla som i *något skede av utredningen* anses vara skäligen misstänkta oavsett om brottsmisstanken kvarstår eller ej efter avslutad utredning. Även personer som är inte är straffbara och minderåriga (under 15 år) ingår. Misstänkta personer redovisas endast en gång per brottstyp och år, även om de misstänkts för flera brott av samma typ under året.

Kön och ålder

För *målsägande* och *misstänkta personer* redovisas kön samt åldersuppgifter utifrån följande ålderskategorier:

- -14
- 15–19
- 20–39
- 40–54
- 55–

Misstänkta personers tidigare brottsliga belastning (brutto under åren)

Lagföringar (senaste 10 åren) för personer misstänkta för hatbrott under kalenderåret grupperas utifrån om personerna tidigare varit lagförda och i så fall hur många gånger. När flera personer ingår i samma lagföring räknas varje enskild person som en enhet i statistiken

1.1.3 Statistiska mått

De flesta beräkningar är antalsräkningar av anmälda hatbrott uppdelade på olika redovisningsvariabler.

Procent används vid jämförelser bakåt i tiden.

Antalet anmälda hatbrott standardiseras med hjälp av *medelfolkmängden* för att jämförelser skall kunna göras mellan geografiska områden som har olika stor folkmängd.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Följande variabler i hatbrottsstatistiken används som redovisningsgrupper i statistiken över anmälda hatbrott:

Region

Riket

Län

Storstadskommun

Kommun

Anmälda hatbrott

Brottstyp

Uppklarade hatbrott

Uppklaringsbeslut

Målsägande vid hatbrott

Målsägandeuppgifter

Misstänkta personer
 Misstankeuppgifter
 Lagföringsbeslut

Tidsperiod
 År

Demografiska redovisningsgrupper
 Kön
 Ålder

1.1.5 Referenstider

Statistik över anmälda hatbrott publiceras årligen. Referenstiden avser tidpunkten för anmälan, vilket innebär att brottstillfället kan ligga före referenstiden.

Statistik över upplärade hatbrott publiceras årligen. Referenstiden avser tidpunkten för anmälan. Referensperioden är ett kalenderår fram till slutet av mars efterföljande år.

Statistik över målsägande personer vid hatbrott publiceras årligen. Referenstiden avser tidpunkten för anmälan.

Statistik över misstänka personer vid hatbrott publiceras årligen. Referenstiden avser tidpunkten för anmälan.

Statistik över tidigare brottslig belastning för personer misstänkta för hatbrott (lagföringsuppgifter) publiceras årligen. Referensperioden är lagföringsbeslut (senaste 10 åren) för samtliga personer som misstänkts för hatbrott under det aktuella kalenderåret.

1.1.6 Fullständighet

Se punkt 2.2.2 Ramtäckning.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Tillförlitligheten i de uppgifter som utgör underlag för statistiken över anmälda hatbrott och statistikens jämförbarhet över tid påverkas av olika förhållanden. Statistiken över hatbrott är en urvalsundersökning, som bygger på elektroniska genomsökningar och ingående granskningar av polisanmälningar. För många brottstyper finns det ingen grund för att med någon form av säkerhet fastställa hur vanligt förekommande brottet är. När det gäller hatbrott är det särskilt svårt att få en bild av omfattningen, eftersom det inte är ett särskilt brott i juridisk mening, utan en aspekt av motivet bakom brott av olika slag. Uppgifter från NTU pekar på att många gånger fler hatbrott uppges ha polisanmälts än vad som återfinns i Brå:s statistik över anmälda hatbrott. Bilden är att statistiken enbart fångar en del av hatbroten som polisanmälts. I och med metoden för att ta fram hatbrotsstatistiken i grunden främst bygger på elektroniska genomsökningar av texter i anmälan, kan det till exempel finnas hatbrott som inte uppmärksammats eller beskrivits på ett sätt som gör det möjligt att identifiera dem som hatbrott.

Tillförlitligheten sammanhänger också med svårigheter att räkna och klassificera brott. Den huvudsakliga felkällan är vid registrering och bearbetning av uppgifterna. Kontroller görs regelbundet för att minimera dessa fel.

2.2 Osäkerhetskällor

För att ett brott ska kunna identifieras och bedömas som ett hatbrott i denna statistik krävs att

- händelsen anmäls till polisen
- brottet rubriceras i enlighet med Brå:s brottskodsurval
- polisen registrerar relevant information i anmälsans fritext
- denna text inrymmer ord som återfinns i listan över sökord eller att händelsen markeras som ett misstänkt hatbrott i RAR
- kodaren tolkar och bedömer händelsen som ett hatbrott utifrån de kriterier som Brå tagit fram.

Hatbrottsstatistiken visar sannolikt endast på en mindre del av den faktiska hatbrottsligheten.

Anmälan till polisen

En första förutsättning för att ett brott ska komma med i statistiken över hatbrott är att händelsen kommit till polisens kännedom. I detta avseende skiljer sig inte denna statistik från övrig statistik om anmälda brott. Benägenheten att anmäla ett brott varierar från brottstyp till brottstyp och över tid. Anmälningsbenägenheten kan också variera mellan de olika grupperna som blir utsatta för hatbrott, exempelvis kan förtroendet för rättsväsendet variera och påverka om utsatta anmäler brott till polisen. Utifrån tidigare studier kan konstateras att relationen mellan faktisk och anmäld brottslighet, det så kallade mörkertalet, är stort vid hatbrott.

En andra förutsättning för att hatbrott ska komma att ingå i statistiken över hatbrott är att polisen i någon form identifierar eventuella hatbrottsmotiv. Att ta upp en anmälan om ett hatbrott och då också uppmärksamma vilket motiv som finns till brottet, ställer höga krav på polisen. Det är inte alltid som den utsatte själv vid anmälan tar upp faktorer som talar för att det rör sig om ett hatbrott, utan polisen måste många gånger aktivt ställa frågor om detta.

Brottet rubriceras i enlighet med Brå:s urval

Som nämnts tidigare bygger hatbrottsstatistiken på ett flertal urval. Det är enbart anmälningar rörande vissa brottstyper som ingår i sökningen. Därför måste händelsen rubriceras med ett av brotten som ingår i urvalet för att den ska komma med i sökningen.

Utöver sökordsurvalet granskas samtliga anmälningar som markerats som misstänkta hatbrott i RAR av polisen. Alla brottstyper ingår i denna sökning, vilket innebär att även anmälningar som omfattar en brottsrubricering som inte ingår i Brå:s urval kan komma att identifieras som hatbrott.

Det är också här viktigt att det framgår i fritexten varför anmälningen är hatbrottsmarkerad för att den ska kunna identifieras som ett hatbrott.

Polisen registrerar relevant information i anmälan

Brå:s metod för att söka hatbrott i polisanmälningar är alltså att matcha fritexterna i alla anmälningar i urvalet mot en sökordslista. Formuleringar och hur fritexten skrivs kan få betydelse för om anmälningen inkluderas i hatbrottsstatistiken. Om en brotts handling beskrivs detaljerat genom att man förklarar vilket hatbrottsmotiv som funnits, är det troligare att anmälningen inkluderas än om beskrivningen är för generell. Ett exempel är om ett par grannar är kränkta genom att det i anmälan framgår att de kallas "böjävlar" gentemot att det i anmälan beskrivs som "fula ord".

Även om ett hatbrottsmotiv framkommer vid anmälan så kanske polisen i stället väljer att skriva denna information i utredningssystemet DurTvå, vilket Brå inte hämtar uppgifter från. Vid en del anmälningar kontaktas utredare för att få ytterligare information och då kan information från DurTvå användas i bedömningen av om en anmälan är ett hatbrott eller inte.

Dessa skillnader i förfarande ger sannolikt återverkningar i statistikföringen då en del hatbrott inte kommer till Brå:s kännedom. Resurser eller kunskaper om hatbrott kan variera mellan länen vilket kan bidra till skillnader i den regionala redovisningen. Större resurser och bättre kunskap ökar också möjligheterna att identifiera och i anmälan beskriva en eventuell koppling till hatbrott. Det är rimligt att anta att det också gradvis påverkar hur många hatbrott som blir registrerade och redovisas i statistiken, vilket inte behöver betyda att hatbrotten faktiskt ökar.

Fritexten inrymmer ord som ingår i sökordslistan

En sökordslista används för att datoriserat genomläsa fritexten i syfte att identifiera hatbrott. Det kan dock inte uteslutas att det finns hatbrottsanmälningar vars fritexter inte innehåller några av de ord som finns med i sökordslistan. Listan med sökord uppdateras årligen utifrån en genomläsning av brottsanmälningar, omvärldsbevakning av media samt kontakter med målgrupper.

När det gäller brottsstyperna olaga diskriminering och hets mot folkgrupp görs en genomgång av *samtliga* anmälningar. Detsamma gäller för alla anmälningar som polisen har markerat som misstänkta hatbrott i RAR. De granskas utöver sökordsurvalet.

Kodarens bedömning

Kodarens bedömning av anmälan är av betydelse för utfallet. De flesta granskade anmälningar bedöms inte som hatbrott. För att få en så god reliabilitet som möjligt har anmälningarna granskats efter tydliga riktlinjer flera gånger av olika personer. Vid svåra bedömningar har anmälningar tagits upp till gemensam diskussion och därefter kodats enligt de kodningsregler som utarbetats. Framkommer inget om tillvägagångssätt, plats

och relation mellan gärningsperson och utsatt i anmälan kodas det som att uppgift saknas.

2.2.1 Urval

För att fånga upp hatbrottsanmälningar används tre olika urval:

Den första insamlingsmetoden innebär att en sökning på ord görs i fritexten på samtliga anmälningar som omfattar brottstyperna våldsbrott, olaga hot, ofredande, ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse/klotter, olaga diskriminering och diverse övriga brott. Urvalet av brottstyper baseras på de brottstyper som enligt Säpo:s tidigare bedömning förekommer vid hatbrott. Alla anmälningar genomsöks således inte, utan ett urval av brottstyper. Sökningen görs inte mot anmälningar avseende exempelvis narkotikabrott, personrån och sexualbrott. Sammantaget rör det sig om en sökning av drygt 376 000 anmälningar per år. För dessa brottstyper finns en sökordlista som består av cirka 370 ord och efter sökningen får man träff på cirka 33 000 anmälningar som kodas manuellt.

Den andra insamlingsmetoden innebär en totalundersökning av samtliga anmälningar avseende brottstyperna olaga diskriminering och hets mot folkgrupp som registrerats under kalenderåret. Det betyder att de anmälda brotten med dessa brottstyper som inte fångats upp via den första sökningen granskas. Det ger ett urval på drygt 700 anmälningar avseende hets mot folkgrupp och 230 anmälningar avseende olaga diskriminering som granskas och kodas.

Den tredje insamlingsmetoden innebär att samtliga anmälningar som av polismyndigheterna markerats som misstänkta hatbrott i RAR under kalenderåret samlas in och granskas. Eftersom alla brottstyper kan markeras som misstänkta hatbrott bygger urvalet på en genomgång av samtliga brottstyper som markerats. Från de cirka 1,4 miljoner brottsanmälningar som gjordes under 2010 gav markeringen en urvalsstorlek på cirka 7 000 anmälningar. Efter matchning mot Brå:s hatbrottsstatistik har cirka 4 500 anmälningar identifierats och kodats manuellt. Dessa anmälningar hittades alltså inte via de två första insamlingsmetoderna. Av anmälningarna bedömdes knappt 200 ärenden innehålla ett hatbrottsmotiv.

2.2.2 Ramtäckning

Syftet med hatbrottsstatistiken är att mäta den anmälda hatbrottsligheten i Sverige (målpopulation). Statistiken mäter ett urval av den hatbrottslighet som registreras av polisen (rampopulation). Den faktiska anmälda hatbrottsligheten är till exempel enligt uppgifter från NTU betydligt mer omfattande än vad som framgår av statistiken. Problem som kan uppstå är täckningsfel. Det innebär att urvalsram och population inte helt stämmer överens. Täckningsfelen kan delas in i två typer, dels undertäckning som innebär att vissa enheter som ingår i populationen saknas i urvalsramen, dels övertäckning som innebär att enheter som inte ingår i populationen ändå finns i urvalsramen. Undertäckning i hatbrottsstatistiken utgörs främst av att samtliga anmälda hatbrott inte identifieras med de metoder som används, genom att hatbrottsanmälningar inte beskrivits på ett sätt som gör det möjligt att identifiera dem som hatbrott. Det handlar om anmälningar där ord i fritexten är för generella (till exempel Sverige) eller inte ger en träff via sökordslistan. Därför genomförs en årlig kvalitetsstu-

die av polisens RAR-markerade hatbrott (urval tre) där det identifieras en mindre andel hatbrott som Brå vid granskningen bedömer vara hatbrott.

2.2.3 Mätning

Alla anmälningar genomsöks inte

Hatbrottsstatistiken bygger på ett antal olika urval, vilket betyder att samtliga anmälda brott som polisen och åklagarna registrerar i sina system inte ingår. Effekten av denna avgränsning är svår att uttala sig om, men det kan innebära att en del hatbrott förbigås. Det kan dock förekomma att anmälningar som genomsöks hänvisar till andra anmälningar som kan vara aktuella som hatbrott, och på så sätt kan också en del andra brottstyper förekomma i redovisningen av hatbrott. För 2010 har cirka 40 000 anmälningar granskats och bedömts flera gånger av olika personer.

Fritexterna ger varierande information

Brottsanmälningarnas fritext består av alltifrån några rader till en längre text med en beskrivning av de anmälda brotten och omständigheterna, vanligen kallad gärningsbeskrivning. När det gäller denna fritext finns det två förhållanden som är särskilt viktiga att ha i minnet. För det första finns det inte någon strukturerad och fastställd mall för vad fritexten ska innehålla, vilket medför att den innehåller olika mycket information. För det andra skrivs fritexten vanligen in direkt vid anmälningstillfället. För framför allt dödligt våld finns det stora problem med att använda denna metod eftersom det inte finns någon utsatt som kan berätta hur brottet gick till eller delge polisen det eventuella motivet till brottet. Ett annat skäl är också att fritexten i anmälan antingen blir mycket kort på grund av alltför känslig information eller att den enbart beskriver vad man funnit på brottsplatsen. Om det dödliga våldet har ett hatbrottsmotiv kan det i vissa fall ändå identifieras och inkluderas i statistiken genom information från andra källor. Bortfallet vid dödligt våld påverkar dock inte nivån för samtliga hatbrott, då brottstypen är sällsynt.

Sökordslista

För den förstnämnda datainsamlingsmetoden används en sökordslista. Den automatiserade genomsökningen av ord och termer som ingår i sökordslistan innebär att de anmälningar som innehåller ord från sökordslistan markeras. De anmälningar som identifierats genom sökningen av fritexterna granskas och bedöms sedan. Sökordslistan har 2010 kompletterats med sex nya ord, exempelvis *trosbekännelse* och *särbehandlad* och innehåller nu cirka 370 ord. Listans sökord, som är vanligt förekommande kränkande och nedvärderande ord, bygger framför allt på erfarenheter från tidigare års arbete med statistiken. Inspiration till nya sökord kommer bland annat från genomläsning av brottsanmälningar, omvärldsbevakning av media samt kontakter med målgrupper. Tanken är att sökordslistan ska hållas aktuell utifrån nytt språkbruk och nya företeelser i samhället. Varje år redovisas en uppdaterad sökordslista.

Granskning och kodning av hatbrottsanmälningarna

Samtliga anmälningar som markerats som misstänkta hatbrott av polismyndigheterna beställs in från Rikspolisstyrelsen (RPS). Preliminär hatbrottsstatistik matchas sedan mot data från polismyndigheterna, för att se var bedömningarna skiljer sig åt. Vid de anmälningar där enbart polismyndigheterna gjort bedömningen att anmälningarna har ett misstänkt hatbrottsmotiv, görs en manuell granskning av informationen i fritexten. Anmälningarna definieras som hatbrott, misstänkta hatbrott eller ej hatbrott. Vid anmälningar där en misstanke om ett hatbrottsmotiv finns kontaktas utredare vid polisen.

När samtliga hatbrottsanmälningar identifierats genom en granskning genom de tre insamlingsmetoderna görs en manuell kodning av ett antal variabler. Vid bedömningen av anmälningarna är det målsägandens upplevelse av gärningspersonens motiv som söks. Ibland kan även någon annan persons perspektiv på händelsen vara av vikt. Det kan till exempel vara iakttagelser från en polis eller ett vittne.

2.2.4 Svartsbortfall

Ej relevant.

2.2.5 Bearbetning

Uppgifter från polismyndigheterna och åklagarna levereras till Brå via RPS. Därefter kodas olika variabler på identifierade polisanmälningar på Brå.

När en anmälan bedöms använder Brå flera olika kriterier för att fastställa hatbrottsmotivet. Bedömningen utgår från *all information* som finns att tillgå i polisanmälanens fritext. Att bedömningen utgår från polisanmälanens fritext innebär att den till största delen utgår från den utsattes upplevelse av den aktuella händelsen. Om den utsatte anser eller misstänker att motivet till brottet beror på att hon eller han är eller uppfattas ha exempelvis utländsk bakgrund, svensk bakgrund, vara muslim, av judisk börd, kristen, buddist, homo-, bi- eller heterosexuell eller transperson bedöms händelsen som regel som hatbrott. Förutom *den utsattes berättelse* kan informationen som bedömningen baseras på vara:

- *Gärningspersonens uttalanden verbalt eller skriftligt.* Det kan exempelvis vara att gärningspersonen skriker "jävla svartskalle", "äckelflata", "jävla jehovas" eller "transjävel" till den utsatte vid brottstillfället. Termer som "transa", "muslim", "jude" och "flata" kan anses utgöra grund för hatbrott om de används i utpekande syfte, exempelvis om ordet ristas in på någons ytterdörr. Även allmänt klotter, affischer och flygblad med text som "ut med alla zigenare", "muslimjävlar – inga fler moskéer i Sverige" och davidstjärnor i kränkande kontext ihop med hakkors och "hata lesbiska" bedöms som hatbrott.
- *Information via relaterade anmälningar.* Ibland förekommer en utsatt eller en gärningsperson i flera anmälningar. Det kan då finnas noterat i den aktuella fritexten. Dessa relaterade anmälningar kan exempelvis vara en motanmälan eller ytterligare en ut-

satt som anmäler samma händelse, vilket vanligtvis ger relevant information även om den aktuella händelsen.

- *Information från kontaktpersoner och utredare.* Vissa ärenden kan vara svårbedömda vid en första granskning då det saknas tillräcklig information för att fastställa motivet till brottet. Exempelvis kan man misstänka att det rör sig om ett hatbrottsmotiv, men det framgår inte tydligt. I sådana fall kontaktas någon av Brå:s 21 kontaktpersoner för hatbrott eller ansvarig utredare vid landets polismyndigheter för inhämtning av ytterligare information. Den information som erhålls i samtal med kontaktpersonen eller utredaren, exempelvis vittnesuppgifter, kan komma från flera olika informationssystem, som RAR eller DurTvå.
- *Information i media.* I vissa fall har media uppmärksammat hatbrott och sådan information kan komma att användas vid bedömningen.
- *Namn på utsatt och gärningsperson* används för att bedöma gärningspersonens eller den utsattes ursprung. Avseende gärningspersonen framgår namn om denne på något sätt är identifierad. Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott bedöms utifrån fler kriterier eftersom det finns mer information för att utforska om gärningspersonen tillhör majoritetsgruppen. Signalement och namnuppgifter används i stort sett enbart vid bedömningen av främlingsfientliga/rasistiska hatbrott. För att bedöma religiös tillhörighet finns exempelvis markörer som slöjan, korset och davidstjärnan och för sexuell läggning, regnbågsflaggan, men för utländsk härkomst finns flera visuella markörer, som hudfärg, uppgifter om språk, namn med mera.
- *Signalement i anmälan.* Gärningspersonen beskrivs som svensk, som skinnskalle, som utländsk med mera.

Eftersom materialet handhas av flera olika personer kan fel uppstå i hanteringen eller bearbetningen av materialet. För att undvika sådana fel utförs flera olika kontroller och granskningar av materialet. För de anmälningar som identifierats som hatbrott eller som kan misstänkas vara hatbrott har en dubbelkodning skett, vilket innebär att en utredare på Brå har gjort en första oberoende bedömning och ytterligare en utredare sedan har kontrollerat bedömningen i ett andra steg.

Innan materialet tas ut görs en granskning av alla variabler. Felaktigheter rättas. En slutlig kontroll av att materialet med ytterligare logiska kontroller görs efter att datafiler körts fram och statistiktabeller har framställts.

2.2.6 Modellantaganden

Ej relevant.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Ej relevant.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Undersökningsfrekvens

Statistiken över anmälda hatbrott redovisas per år.

Publiceringsfrekvens

Statistik över anmälda hatbrott publiceras årsvis.

Uppgiftsinsamlingsfrekvens

Statistikunderlaget avseende anmälda hatbrott (urval ett och två) levereras veckovis till Brå. Underlaget avseende polisens RAR-markering (urval tre) levereras till Brå vid två tillfällen per år som halvårsleveranser.

3.2 Framställningstid

Statistik över anmälda hatbrott publiceras cirka sex månader efter redovisningsårets utgång och cirka tre månader efter avslutad kodning.

3.3 Punktlighet

Så länge Brå haft produktionsansvar för hatbrottsstatistiken har produktionsstider och publiceringstidpunkter kunnat hållas.

4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tid

Hatbrottsstatistiken har producerats sedan mitten av 1990-talet. Statistikkens jämförbarhet påverkas av bland annat omläggningar i statistikrutiner (bland annat reliabiliteten i Brå:s mätmetod m.m.), förändringar i lagstiftning, fördelning av polisens resursinsatser och kunskap hos rättsväsendet att identifiera denna typ av brott.

Omläggningar i statistikrutiner

Statistikrutinerna för att producera hatbrottsstatistiken har ändrats vid flera tillfällen, t.ex. genom ny insamlingsteknik eller nya redovisningssätt. Större förändringar har genomförts följande år:

- Under 2004 genomförde Säkerhetspolisen ett omfattande metodutvecklingsarbete av datateknisk art som påverkade inhämtningsrutinerna. Metodförändringarna har i olika grad för de respektive motiven påverkat möjligheten att jämföra statistik med tidigare år än 2004. För främlingsfientliga och antisemitiska hatbrott är bedömningen att metodförändringen haft mindre betydelse, medan det för homofobiska hatbrott haft förhållandevis stor betydelse.
- Från och med 2006 har Brå ansvaret för insamling och bedömning av alla hatbrottsanmälningar. Trots ett nära samarbete med Säpo går det inte att utesluta att övertagandet fått konsekvenser för jämförbarheten med tidigare år. Bedömningen är dock att nivån på antalet redovisade hatbrott inte påverkats, men att övertagandet kan ha vissa konsekvenser när det gäller redovisning av huvudbrott, där Brå mer strikt hållit sig till huvudbrottsprincipen och valt brott med strängast straffskala.
- När det gäller uppgifter om misstänkta personer ingår de personer som åklagare i ett senare skede av brottsutredningen tillförde anmälningarna. Säpo hade i sin rapportering endast med de skäligen misstänkta personer som i ett tidigare skede fanns kopplade till brottsanmälan. Det är därför svårt att göra några jämförelser med tidigare år än 2006 över misstänkta personer.

- De islamofobiska hatbrotten särredovisades inte av Säpo, men en del av dem ingick tidigare sannolikt i redovisningen av främlingsfientliga hatbrott. När det fanns anmälningar med inslag av både främlingsfientlighet och islamofobi redovisades de under främlingsfientliga hatbrott. En övervägande majoritet av de islamofobiska hatbrotten 2006 omfattas av enbart ett motiv – det islamofobiska, vilket innebär att de inte skulle ha redovisats i tidigare års sammanställningar som främlingsfientliga. Bedömningen är därför att jämförelser av nivån för främlingsfientliga hatbrott är möjlig med tidigare år än 2006.
- 2007 tillkom nya uppgifter i hatbrottsstatistiken. När det gäller tillvägagångssätt har allmänt klotter lagts till. För uppgifter om på vilken plats hatbrottet har ägt rum har sms och medier lagts till. När det gäller uppgifter om relation mellan gärningsperson och utsatt har kund/klient lagts till. Det gör att det kan vara svårt att jämföra enstaka kategorier för tillvägagångssätt, plats och relation.
- Under 2008 genomförde Brå en större definitionsförändring av vad som är ett hatbrott i hatbrottsstatistiken. Utöver främlingsfientliga hatbrott mot minoriteter, islamofobiska hatbrott, antisemitiska hatbrott och homofobiska hatbrott förändrades definitionen till att numera även omfatta främlingsfientliga hatbrott mellan minoriteter och mot majoriteten, övriga antireligiösa hatbrott, bifobiska hatbrott, heterofobiska hatbrott och transfobiska hatbrott. På grund av definitionsförändringen är det inte möjligt att utan vidare jämföra nivåerna för samtliga hatbrott och främlingsfientliga/rasistiska hatbrott med tidigare år. När det gäller vit maktideologiska hatbrott har definitionsförändringen haft en mindre betydelse och jämförelser med tidigare år är därför mer möjliga. När det gäller islamofobiska, antisemitiska och homofobiska hatbrott har definitionsförändringen ingen betydelse och jämförelser med tidigare år är därför möjliga.
- Utöver definitionsförändringen förändrades metoden för att fånga upp hatbrottsanmälningar under 2008. Den funktion i RAR som används av polisen för att markera anmälningar som misstänkta hatbrott eller inte, används numera som en källa i statistiken. Utökningen av urvalet har därmed inneburit att något fler hatbrott än tidigare identifierats. Det utökade urvalet har dock haft en mindre effekt på antalet identifierade hatbrott och har därför en mindre betydelse för möjligheter till jämförelse mellan åren.
- Varje år uppdateras sökordslistan genom att nya ord läggs till och gamla ord tas bort. Listan med sökord utarbetades ursprungligen av Säkerhetspolisen. Sedan Brå tog över hatbrottsstatistiken har arbetet med att utveckla listan med sökord fortsatt. En årlig förändring av sökordlistan medför att urvalet inte är exakt detsamma varje år eftersom nya ord tillkommer och gamla ord försvinner. Om nya sökord läggs till för ett år är det inte säkert att det ger träff på fler hatbrottsanmälningar än vad det skulle ha gjort året innan eftersom andra ord (som då fanns med i sökordslistan) eventuellt hade använts i fritexten. Det kan också innebära att fler hatbrott identifieras.

Förändringar i lagstiftningen

Ju längre tidsperioder som analyseras, desto troligare är det att det skett förändringar i lagstiftningen som påverkar jämförbarheten över tid. Förändringarna gäller såväl nykriminalisering som avkriminalisering, nya definitioner av brott och nya sätt att antalsräkna brotten.

Sedan hatbrottsstatistiken började produceras i mitten av 1990-talet har det skett mindre ändring. Sexuell läggning var inte inskriven initialt i lagtexten för straffskärpningsregeln (BrB 29 kap. 2 § 7 p), utan tillkom vid en ändring år 2002.

Förändringar i fördelningen av polisens resursinsatser och kunskap hos rättsväsendet att identifiera denna typ av brott

För vissa brottstyper får förändringar i polisens resursinsatser speciell stor betydelse. Det gäller för de brott där det finns ett starkt samband mellan polisens resursinsatser och antalet anmälda brott, så kallade spaningsbrott. För att identifiera hatbrott är det viktigt att brottsutredare har kunskap om vad ett hatbrott är. Under 2008 började polisen markera misstänkta hatbrott i RAR. Det betyder att polisen vid inskrivandet av en anmälan alltid får kryssa i om en anmälan har ett misstänkt hatbrottsmotiv eller inte. Det kan påverka antalet hatbrottsanmälningar som identifieras i statistiken.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Utifrån hatbrottsstatistiken är det svårt att jämföra den svenska anmälda hatbrottslighetens omfattning med andra länders. Hatbrottsstatistiken återspeglar inte bara anmälda hatbrottslighetens nivå, utan påverkas också av andra faktorer som insamlings- och bearbetningsrutiner, lagstiftningens utformning samt anmälnings- och registreringsbenägenheten. En gemensam standard för att kunna göra internationella jämförelser saknas för närvarande.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Jämförelser med Nationella trygghetsundersökningen (NTU)

Generellt är antalet hatbrottsmotiverade händelser som i NTU uppges vara polisanmälda fler än vad som framgår av hatbrottsstatistiken. Det tyder i sig på att en del anmälda hatbrott inte identifieras i hatbrottsstatistiken. Emellertid kan en högre andel hatbrott i NTU även bero på att utsatta respondenter i NTU 2010 uppfattar det som att brottet är polisanmält (om de varit i kontakt med polisen) fast det inte är det. Risken finns för såväl över- som underrapportering av antalet brottsliga händelser. Händelser kan placeras fel i tiden eller förträngas, vilket betyder att den tillfrågade oavsiktligt också kan svara fel på grund av att hon eller han inte minns. När det ställs frågor om hatbrott kan det finnas en risk att drabbade inte vill berätta om händelserna. Det kan även förekomma att den tillfrågade uppfattar det som socialt önskvärt att uppges att ett hatbrott är polisanmält. Dessutom kan det vara så att den utsatte upplever gärningen som ett hatbrott, men att den inte definieras så enligt hatbrottsstatistiken.

Jämförelser med annan kriminalstatistik

Hatbrottsstatistiken är inte jämförbar med övrig officiell kriminalstatistik avseende anmälda brott. Statistiken över anmälda brott upptar samtliga anmälningar som registrerats, medan hatbrottsstatistiken upptar de anmälda brott som genom en särskild process kunnat identifieras som hatbrott. Som också beskrivits tidigare är den redovisade enheten för hatbrotten brottsanmälan och inte anmälda brott. En anmälan kan innehålla ett eller flera brott och för hatbrott väljs huvudbrottet. Den officiella kriminalstatistiken för anmälda brott redovisar alla brott i anmälan.

Sedan 2007 redovisas även uppgifter om uppklarade hatbrottsanmälningar. Dessa uppgifter är inte heller jämförbara med den officiella statistiken över uppklarade brott. I den officiella statistiken redovisas alla uppklaringsbeslut som gjorts under ett kalenderår, oavsett om brottet är anmält samma år eller under tidigare år. I hatbrottsstatistiken redovisas endast beslut för de hatbrott som anmälts under ett kalenderår.

Misstänkta personer i hatbrottsstatistiken är inte heller jämförbara med de misstänkta i den officiella statistiken. Definitionerna skiljer sig åt på så sätt att i den officiella statistiken betyder misstänkta att brottsmisstanken kvarstår efter genomförd utredning av åklagaren. Alla ingår som i något skede anses vara misstänkta för hatbrott. Dessutom ingår här misstänkta personer under 15 år, vilka inte ingår i den officiella statistiken.

En övergripande anledning till att hatbrottsstatistikens olika enheter inte definieras eller räknas på samma sätt som den officiella kriminalstatistiken, exempelvis vid anmälda brott, är för att kunna behålla tidsserier för hatbrottsanmälningar.

5 Tillgänglighet och förstaelighet

5.1 Spridningsformer

Hatbrottsstatistiken publiceras årligen i en tryckt årsbok, *Hatbrott*. Rapporten kan beställas från Fritzes Kundservice, 106 47 Stockholm, tfn 08-690 91 90, fax 08-690 91 91, e-post order.fritzes@nj.se.

Därutöver publiceras två webbrapporter; en *Teknisk rapport* som beskriver metoden för att identifiera hatbrottsanmälningar samt en *engelsk sammanfattning* av huvudresultaten i årsboken. Samtliga rapporter kan laddas ner kostnadsfritt från Brå:s webbplats www.bra.se

Enstaka tabeller över anmälda hatbrott kan kostnadsfritt laddas ned på Brå:s webbplats eller beställas från Brå via kontaktpersonen för hatbrottsstatistiken eller Brå, Information och förlag, Box 1386, 111 93 Stockholm, tfn 08-401 87 00, fax 08-411 90 75.

5.2 Presentation

Årsboken *Hatbrott* innehåller en kortare beskrivning av metoden för att identifiera hatbrott i hatbrottsstatistiken, en utförlig beskrivning av resultaten och ett 50-tal tabeller och ett 40-tal figurer. Boken omfattar cirka 100 sidor.

Tekniska rapporten Hatbrott innehåller en utförligare beskrivning av metoden för att identifiera hatbrott i hatbrottsstatistiken och ett fåtal tabeller och figurer. Tekniska rapporten omfattar cirka 60 sidor med bilagor.

Pressmeddelande skickas ut i samband med att helårsstatistik publiceras.

På Brå:s webbplats (www.bra.se) presenteras statistik över hatbrott på statistiksidorna. Statistiken omfattar anmälda hatbrott, uppklarade hatbrott, målsägande, misstänkta personer, tidigare brottslig belastning och utsatthet för hatbrott (NTU). Hatbrottsstatistiken redovisas för hela landet, efter motiv, huvudbrottskategori, län, storstadskommun (Stockholm, Göteborg och Malmö) och kommun. Dessa uppgifter kan öppnas eller laddas ner som excelfiler.

5.3 Dokumentation

Dokumentation om hatbrottsstatistiken finns i olika typer av arbetsmaterial samt i *Tekniska rapporten* som publiceras varje år vid samma tidpunkt som årsboken.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Den statistik som publiceras redovisar fördelningen av anmälda och uppklarade hatbrott, målsägande och misstänkta personer samt tidigare brottslig belastning utifrån misstankar och utifrån vissa variabler och vissa indelningar av dessa. Statistik presenterad på annat sätt och efter andra variabler som lagras i databasen kan specialbeställas. En särskild blankett för specialbeställningar går att ladda ned här:

http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&id=66&module_instance=4

Kostnaden uppgår till 785 kr (exkl. moms) per arbetstimme för framställningen. Vissa uppgifter är dock sekretesskyddade, varför begäran om datauttag endast kan tillgodoses om den obligatoriska sekretessprövningen medger att uttag kan godkännas.

5.5 Upplysningstjänster

För upplysningar om hatbrottsstatistikens innehåll och uppbyggnad eller framställning av specialstatistik:

- Brå:s Enhet för Statistiska undersökningar (ESU),
Box 1386, 111 93 Stockholm, fax 08–411 87 53,
Klara Klingspor, tfn 08–504 454 12, e-post klara.klingspor@bra.se
Anna Frenzel, tfn 08–401 87 02, e-post anna.frenzel@bra.se

För frågor om publikationer och Brå:s verksamhet:

- Brå:s informationsenhet,
Brå, Information och förlag,
Box 1386, 111 93 Stockholm,
tfn 08–401 87 00, fax 08–411 90 75, e-post info@bra.se
Brå:s webbplats www.bra.se